

In dit nummer:

- 115 Discipel in het geheim
J. Kranenburg
- 116 Het fundament in India (1)
W. Smouter
- 118 Na de boekenweek
J.M. Mudde
- 120 Bezinning over ons zendings-
werk in Zuid-Afrika (4 – slot)
J. Vonkeman
- 122 Eenvoudigheidscultus
A. Troost
- 123 Een vader aan zijn dochter
Derde brief
- 125 De kerken in de Arabische
wereld (2)
P.J. van Kampen
- 128 Maranatha!
De bruid zingt: Kom!
Johan Klein

Opbouw

Tot opbouw van het gereformeerde leven

Een christelijk antwoord op paars

wing denkt. Volgens Netelenbos moeten leerkrachten dan maar een cursus identiteit volgen. Alsof je een identiteit kunt aanleren! De staatssecretaris kent blijkbaar het begrip 'overtuiging' niet meer. Maar dat merk je de laatste jaren wel vaker bij sociaal-democraten.

Die vergissing leidt ertoe, dat het christelijke gezien wordt als slechts een toevoeging aan het algemene. Een christelijke school is in die visie een algemene school met een christelijk sausje. Dat is typerend voor het neo-liberale denken, waaraan paars

meen onderwijs, 'daar zijn we nu wel eens aan toe'. Maar het is natuurlijk een rare manier van redeneren: eerst stel je gemeenschappelijke eisen aan het onderwijs, en dan schrap je wat buiten de CITO-toetsen valt als niet relevant. In feite ligt de zaak anders: de overheid kan geen eisen stellen wat levensbeschouwing betreft; dus maken pc scholen samen uit waarin de levensbeschouwelijke elementen op school zullen bestaan en aan welke kwaliteitseisen ze zullen voldoen."

Bron

Voor prof. Vroom is duidelijk hoe dat er dan uit ziet: „Het christelijk geloof is de hele setting van de school, het uitzicht op Gods toekomst, de boodschap van Gods ontferming" (...) „Wat we allemaal doen (zeg maar leren rekenen) is voor christenen wel nodig, maar niet het belangrijkste. Het belangrijkste is dat kinderen zich ontwikkelen tot mensen die weten dat ze er mogen zijn, dat elk mens waarde heeft, en uiteindelijk dat zij – en de anderen – in Gods hand zijn." (...) „Hoe gaan we met de verscheidenheid van leerlingen – ongelovig, islamitisch, diverse kerken – om? Op bepaalde plekken zal helder moeten worden uit welke bron de inspiratie wordt geput. Daarom moeten de verhalen worden verteld en toegepast op het huidige leven, want waar de naam van Israëls God niet meer klinkt, gaat de hoop op zijn Koninkrijk verloren. Als dat onze overtuiging is, waarom zouden we daarvan dan geen blijk geven? Wie de overtuiging van anderen respecteert, mag toch ook voor de eigen overtuiging uitkomen?" Aldus prof. Vroom. Wat mij betreft iets van een christelijk antwoord op paars.

P. Kurpershoek, Hoofddorp

Volgens staatssecretaris Netelenbos van onderwijs moet een school als de ouders dat willen 'van kleur kunnen verschieten'. Een van origine christelijke school kan dan onder invloed van een meerderheid anders gelovige ouders een andere identiteit aannemen. Binnen het pc onderwijs is daar met bezorgdheid op gereageerd. Veel scholen uit die sector stellen als het gaat om identiteit geen bijzondere eisen aan de kinderen die de school bezoeken.

Zo is er in de Haagse binnenstad een pc basisschool waar meer dan driekwart van de leerlingen Islamiet is. In de visie van de staatssecretaris zou zo'n school als de ouders dat willen maar een Islamitische school moeten worden.

Identiteit aanleren

Nu zal de soep niet zo heet gegeten worden als ze wordt opgediend. De tweede kamer ziet grote praktische bezwaren. Wat moet er met de leerkrachten gebeuren van een school die van kleur verschiet? Verkleuren de juf en meesters dan mee?

De staatssecretaris gaf daar een onthullend antwoord op, dat duidelijk maakt hoe paars over levensbeschou-

„Rekenen voor christenen niet het belangrijkste"

z'n hart heeft verpand. Je hebt het algemeen-menselijke. Dat is wat iedereen van nature heeft. Daarbovenop heb je het bijzondere, dat verschilt per mens. De één is Islamiet een ander Christen, weer een ander Hindoe of helemaal niks.

Wisseltruc

De godsdienstfilosoof prof. dr. H.M. Vroom noemt dat „de geseculariseerde wisseltruc". Hij sprak vorige week op de algemene ledenvergadering van de Besturenraad van het pc onderwijs. Vroom: „Je meet het bijzondere aan het algemene. Daarmee vaag je alle verschillen weg. Dat gaat zo: omdat openbaar onderwijs en christelijk onderwijs aan de gestelde eisen voldoen, is er geen relevant verschil meer tussen openbaar en christelijk onderwijs. U begrijpt wel dat je op die manier kunt pleiten voor alge-

Veertiendaagse uitgave van de gereformeerde persvereniging opbouw

Redactie

Drs. H. Algra
Ds. J. Bouma
A. Hartkamp
Drs. P.J. van Kampen
J.J. Lakerveld
Ds. J.M. Mudde
Ds. K. Muller
Ds. W. Smouter
J. Westerkamp-Stegeman

Adres van de redactie

Ds. K. Muller,
Oude Veenscheiding 15,
8446 LC Heerenveen.
Telefoon: 0513-653620
Telefax: 0513-653632.

Alle kopij dient uiterlijk dinsdags, in de week voorafgaande aan de week waarin Opbouw zal verschijnen, bij de redactie binnen te zijn.

Kerknieuws/Onder andere(n)

A. Hartkamp,
Groenord 92,
2401 AG Alphen aan den Rijn.
Telef./telefax 0172-445872.

Abonnementen en ledenadministratie

M. van Veelen-Vreugdenhil
Administratie Opbouw
Hunze 16
2911 EH Nieuwerkerk aan den IJssel
Tel. 0180-320205.
Gironummer 404945 t.n.v.
Geref. Persvereniging Opbouw.

Lidmaatschap Persvereniging

Aanmelding door overschrijving van min.
f 25,- contributie op bovenstaand
gironummer.

Abonnementen

Het aanvragen of opzeggen van
abonnementen uitsluitend bij de
administratie. Abonnementen kunnen ieder
moment ingaan, doch slechts per 31
december eindigen. Opzeggen uiterlijk tot
15 november.

Abonnementsprijs

Bij vooruitbetaling te voldoen.
f 68,- per jaar of f 38,- per half jaar.
Voor studenten f 34,- per jaar.
Buitenland f 112,- per jaar of f 124,- per
luchtpost. Chequekosten buitenland: f 15,-.

Advertenties

Tarief: 68 ct. per mm. bij 45 mm. breed
(excl. 17,5% BTW).
Advertenties inzenden tot woensdag 8.30
uur, anderhalve week vóór
verschijningsdatum. Familieberichten
uiterlijk vrijdagmorgen, in de week voor
verschijning. Advertenties en
familieberichten rechtstreeks naar Nedag,
t.a.v. het bedrijfsbureau.

Technische realisatie

Nedag Grafisch bedrijf b.v.,
postbus 208, 3770 AE Barneveld,
tel. 0342-410760, fax 0342-492542.

Druk

'Steenbergen', Zeist.

Opbouw wordt gedrukt op
gerecycled papier.

Dit tijdschrift wordt ten behoeve van
iedereen, die niet op de gebruikelijke
manier kan lezen, uitgegeven op
geluidscassette en/of in braille
of grootletter. Informatie en opgave:
CBB, Christelijke Bibliotheek voor
Blinden en Slechthorenden, Postbus 131,
3850 AC Ermelo, tel. 0341-551014.

ISSN 0030-3356

Kalender

van Ned. Geref. bijeenkomsten van
meer dan plaatselijk belang.
Opgave: telefoon 0513-653620; tele-
fax: 0513-653632; E-mail:
kmuller@epsilon.nl

- 5 apr. Opbouw-dag te Utrecht
- 19 apr. Regionale Ontmoetingsdag
CG-NG te Hoozevee
- 8 mei NGJ Jeugddag te Wezep;
thema: Kijk eens anders!
- 10 mei Zendingsvoorjaarsvergade-
ring Leerdam
- 10 mei Jaarvergadering S.O.S. te
Amersfoort;
info: 043-3615275
- 14 mei Voorjaarsvergadering SEV,
Jeruzalemkerk, Utrecht;
19.30 uur
- 22 mei Predikantenconferentie te
Apeldoorn; 10.00 uur

- 12 juni Uiterste inzendingdatum Lande-
lijke Vergadering 1998
- 2 okt. Vrouwencontactdag te
Zwolle; info voor stands:
038-4531945
- 25 okt. Centrale Diaconale Confe-
rentie te Apeldoorn; onder-
werp: Kerk en gevangenen
- 8 nov. Zendingsnajaarsvergadering
Leerdam
- 7 mrt. '98 Opening Landelijke Verga-
dering 1998

Wijziging telefoon- en faxnummer

Het telefoon- en faxnummer van ds
Muller (adres en secretaris van de
redactie) is veranderd; de nieuwe
nummers zijn resp.: 0513.653620 en:
0513.653632.

Wat mij bezielt!?

*Wat bezielt ons? Een Opbouwdag om
opgebouwd te worden. Wat bezielt u?
Gezin, tijd, geld.... God? Kunt u dat
(nog) uitleggen aan de mensen om u
heen? Kom naar de Opbouwdag!
Zaterdag 5 april 1997 in de
Jeruzalemkerk, Utrecht.*

Bezoekers van de Ontmoetingsdag 1996
herinneren het zich vast nog wel: de
toespraak van de Doornse predikant dr R.
Ganzevoort. Bevinden we ons in de
scheepskapel van de Titanic, zo vroeg hij zich
af. In de gemeente is het gezellig en goed.
We hebben alleen niet door dat we ten onder
gaan...

Zijn verhaal maakte heel wat los. Nu, bijna
een jaar later, wil de Opbouwdag hierop
inhaken met het thema 'Wat mij bezielt!'

Brief

Opbouwdag? Dat klinkt nieuw en, het zal u niet verbazen, dat is het ook. Voor het eerst in
haar geschiedenis organiseert het Nederlands Gereformeerde blad Opbouw een
Opbouwdag. Opbouwlezers werden in de laatste nummers een aantal keren opgeroepen om
eens een brief te schrijven. Een brief waarin de schrijver aan bijvoorbeeld een collega, de
buren, een kind, een vader of een moeder uitlegt wat hem of haar bezielt. Het confronteert
ons direct met de vraag of we dat nog wel kunnen: uitleggen wat ons bezighoudt, wat ons
bezielt. En willen we dat eigenlijk nog wel?

Een groot aantal mensen gaf gehoor aan de oproep. Tientallen brieven bereikten de
voorbereidingscommissie. Een aantal van die brieven zal in de komende nummers van
Opbouw gepubliceerd worden. Een viertal anderen zal op de Opbouwdag-zelf een grote rol
spelen.

Noteert u de datum **zaterdag 5 april** alvast in uw agenda, op de wc-kalender of op een
andere zichtbare plaats. Vanaf 9.30 uur staat de koffie klaar. De lunch wordt verzorgd en de
toegang is gratis. Wilt u kinderen meenemen, dan kan dat. Er is gedurende de dag
kinderopvang. Welkom!

Voor meer informatie: Marjon Busstra, 033 - 472 31 92

**N.B. De Opbouwdag begint - anders dan op de uitnodiging aan de leden van de
persvereniging vermeld staat - om 10.00 uur!!!**

OPBOUWDAG
Jeruzalemkerk Utrecht
5 April 1997

Stadsbus 8
richting Tuindorp Oost

Discipel in het geheim

„En daarna vroeg Jozef van Arimatea, een discipel van Jezus, maar in het verborgen uit vrees voor de Joden, aan Pilatus het lichaam van Jezus te mogen wegnemen; en Pilatus stond het toe.” (Johannes 19:38)

J. Kranenburg, Kampen

Wie is toch de man, die hier uit de schemer van de bijbel te voorschijn komt om de Heer te begraven? Waar is hij al die jaren geweest?

Ik verzamel wat gegevens over hem. Hij was rijk en een vooraanstaand lid van de joodse raad. Lucas vertelt van hem dat hij goed en rechtvaardig was. Hij had ook niet ingestemd met het gesol met Jezus door de andere joodse leiders. En dan, wat hier in het evangelie staat: hij was een discipel van Jezus, maar in het verborgen uit vrees voor de Joden. Kan dat? Discipel van Jezus, maar dan in het verborgen? Wij hebben het niet zo op de halven, de bangen, de bijna-christenen. Wat heb je aan die randfiguren, die dremelmensen?

Een man aan de rand

De bijbel schuift dat dus nadrukkelijk naar voren, dat de Here Jezus begraven is door een man aan de rand. Reden genoeg om daar in deze overdenking toch even stil te staan. De bijbel kent niet de irritatie die wij bij ons voelen opkomen als het over halven gaat. Ik bedoel niet dat bij het christen-zijn een vijfje voldoende is, maar deze aandacht voor Jozef verlost ons toch? De discipelkring heeft blijkbaar een rand, die volstrekt ernstig genomen wordt.

Weet u waar ze geen rand hebben? Bij de sekte. Bij de sekte moet je *nu* je hand opsteken en voor de Here Jezus kiezen. Daar tellen alleen de geestdrift, het halleluja. Bij de sekte kun je niet op de drempel staan, geen aarzelende hebben. De lauwen doen niet mee.

Ook wij weten trouwens met de rand niet zo goed raad. Moet je ze zomaar

uit de kaartenbak halen of moet je ze dwingen eindelijk eens te kiezen?

Laten we er vooral zuinig op zijn, dat wil de bijbel ons hier misschien zeggen. Je kunt nooit weten, als het er eens echt op aan komt, als het gaat spannen, wat er dan toch aan die rand aanwezig blijkt te zijn.

Want kijk nu toch naar die Jozef, die randfiguur.

Het is stil geworden op Golgotha. Jezus is dood.

Er valt niets meer te zien.

De schare is naar huis. En dan scharrelt daar in het schemer Jozef van Arimatea rond. Eén keer, misschien wel voor het eerst van zijn leven, heeft die bange vogel moed gevat en hij *waagde* het (vertelt Marcus nadrukkelijk) naar Pilatus te gaan en te vragen om het lichaam van Jezus.

Uit de schemer te voorschijn

Zo kan het nog gaan, denk ik.

Je spreekt voor de mensen niet over Jezus. Je spreekt geen goed voor Hem en ook geen kwaad. Discipel van

anders meer kan zijn dan liefde voor Hem.

Jozef is niet alleen geweest

In Johannes 19 lezen we dat Jozef bij de begrafenissen geholpen is door Nicodemus, dezelfde die in de nacht tot Jezus gekomen was. Ook zo'n randfiguur. Eén keer heeft hij het in de Hoge Raad voor Jezus opgenomen, heel voorzichtig, maar daarna kroop hij weer in z'n schulp. Daar heb je dus hetzelfde: dat aarzelende geloof. Niet warm en niet koud. Maar bij het graf van Jezus vinden ze elkaar.

Heus, we moeten voorzichtig omgaan met de rand van de gemeente. Ik beveel het niet aan naar die rand toe te schuiven of af te zakken, maar wat daar leeft, kon wel eens verrassend blijken als het weer eens werkelijk gaat spannen; als de Heiland opnieuw wordt gekruisigd. Het zou vandaag weer zomaar ineens te voorschijn kunnen komen.

Waarschuwing

Toch nog één ding om toch vooral de indruk te voorkomen dat een vijfje genoeg is, dat de schemer gevaarloos is.

Hebt u er op gelet hoe zorgvuldig Pilatus navraag doet of Jezus nu werkelijk dood is? Pas toen dat vaststond, mocht Jozef zijn gang gaan.

Een Jezus, wiens mond gesloten was, die mocht hij begraven.

Een Jezus, die geen kwaad meer kon en niet om beslissingen vroeg. Het werd een geoorloofd discipelschap. Zo gelezen bevat dit stukje toch ook een waarschuwing, een oproep om uit de schemer te voorschijn te komen en iets te wagen voor Hem eer het te laat is.

*voorzichtig
omgaan
met de rand
van de gemeente*

Jezus, maar in het verborgen, uit vrees voor de vrienden, de burens, de collega. Maar dan wordt Hij op een dag bespot en gemeen behandeld, een beetje opnieuw gekruisigd door je omgeving en dan ineens, zomaar ineens, neem je het voor Hem op. Je schrikt er zelf een beetje van. Je komt ineens uit de schemer te voorschijn. Het verrast dat het geloof van Jozef pas naar buiten breekt als het uit niets anders meer kan bestaan dan uit liefde voor Jezus. Hij verwachtte het Koninkrijk Gods, vertel Marcus, maar er viel van de gestorven Jezus niets meer voor dat Rijk te verwachten. Dan, dan pas breekt het geloof van Jozef door naar buiten als het niets

Het fundament in India (1)

W. Smouter, Breukelen

In de afgelopen maanden stond de vrijgemaakte pers bol van de artikelen over 'het fundament van de kerk'. Over de vraag, wat er nu echt fundamenteel is en wat je tot de 'opbouw' kunt rekenen. Die vraag is niet alleen voor vrijgemaakten van belang, maar voor ons net zo goed. We vinden het daarom de moeite waard, er ook in Opbouw op in te gaan. Te meer omdat een Nederlands Gereformeerd stuk er een belangrijke rol in heeft gespeeld.

De bezinning op dit onderwerp wil ik echter verbinden met een aantal ervaringen, die ik opdeed in India. Vorige maand was ik, samen met de vrijgemaakte ds. S. van der Lugt, drie weken in Calcutta, India. Op uitnodiging van de stichting EvTA konden we daar drie weken les geven aan het Seminarie van Christ Mission Ashram, bij ons beter bekend als het werk van ds. Sukrit Roy.

Het lijkt een vreemde combinatie: onze intern kerkelijke discussies en de opleiding van predikanten in India. Deze combinatie heeft twee redenen. In de eerste plaats ben ik nu eenmaal maar één mens. En de intense ervaringen in India spelen door mijn hoofd en hart wanneer ik over onze eigen kerken schrijf.

In de tweede plaats hoop ik dat zo'n onverwachtse combinatie ook nieuwe gezichtspunten oplevert. Ik wil zo ontzettend graag weg uit het spelletje van Piet schrijft over wat Jan geschreven heeft tegen de schrijfsels van Klaas.

Bijstelling van het fundament

Toch zal ik daar wel mee moeten beginnen. Aanleiding voor de behandeling van dit onderwerp is allereerst een discussie tussen ds. B. Luiten en ds. W. van der Schee. Eerstgenoemde ging in 'de Reformatie' in tegen de gedachte die hij in eigen kring tegenkomt, dat er aan elke kerk, ook de eigen kerk, wel wat loos is en dat je dus niet zo exclusief bezig moet zijn. Dat is wel waar, zo zegt hij, maar het scheelt nogal of er iets loos is in het *fundament* van de kerk of in de *opbouw* op dat fundament. Zoals

Paulus dat aangeeft in 1 Corinthe 3. Welnu, aan de eigen kerken mankeert helaas wel wat, maar er wordt in elk geval gebouwd *op het enig fundament*. „Terwijl rondom ons de mankementen vaak wel te maken hebben met een bijstelling van het fundament”. Dat wordt tenslotte helder toegepast op ons eigen kerkverband, „waarin bewust, van begin af aan, enige rek zit in het *fundament* van Schrift en belijdenis”. Terecht dus, dat de contacten niet voortgezet worden.

Zijn collega ds. Van der Schee reageerde hierop in 'Bij de Tijd' door te signaleren, dat hier iets vreemds gebeurt, omdat het onderscheid tussen fundament en gebouw ontleend wordt aan de woorden van Paulus, terwijl dat woord fundament achteraf ineens ingevuld wordt met de bekende tweeslag 'Schrift en belijdenis'. Dat kan Paulus toch niet bedoeld hebben? „Ik zie niet in hoe je vanuit het nieuwe testament hard zou kunnen maken dat het fundament van de kerk zou samenvallen met 'Schrift en belijde-

antwoorden nodig op vragen die in later tijd opgekomen zijn

nis'. Het valt voor Paulus samen met het evangelie over Jezus Christus.” Dus als het er nu om gaat, de Nederlands Gereformeerden (en anderen) de maat te nemen, is Schrift en belijdenis dan niet te veel? Moet je dan niet soberder zijn en iets als de Twaalf Artikelen of de Geloofsbelijdenis van Nicea als maat nemen? Dan zou je toch zeker met de Nederlands Gereformeerden verder moeten kunnen, ook als ze in een wat andere stijl op het ene fundament bouwen.

Dit artikel deed zoveel stof opwaaien, dat de auteur besloot om het van tafel te nemen. Daarom wil ik het hier niet in detail behandelen. Ik heb de indruk dat er, naast een fors verschil van inzicht, ook een vermenging speelt tussen de exegetische vraag wat Paulus in 1 Corinthe 3 bedoelt met het fundament, en de kerkordelijke vraag wat je fundamenteel vindt voor een gereformeerde kerk.

Laten we wel vaststellen, dat het ds. Luiten was, die deze vermenging sluipend invoerde!

Charme van de eenvoud

Maar laten we dat idee van de Apostolische Geloofsbelijdenis als maatstaf eens op zichzelf bekijken. Is het niet waar, dat er in onze Drie Formulieren ook wel dingen staan, die niet fundamenteel zijn in die zin dat de kerk ermee staat of valt?

Ik moet zeggen, dat ik zelf ook wel eens aan het Apostolicum als alternatief heb gedacht. Het heeft, zo op het oog, de charme van de eenvoud.

Terug naar de verwoording van het geloof, waarop de eerste christenen gedoopt werden!

Toch denk ik eerlijk gezegd niet, dat het een goede oplossing is. In de eerste plaats is het een on-historische gedachte.

Er is nogal wat gebeurd sinds die tijd en dat betekent ook, dat we antwoorden nodig hebben op vragen die in later tijd opgekomen zijn.

Maar nu vraag ik u om in gedachten met me mee te gaan naar India. Het werk van Christ Mission Ashram, waar ds. Van der Lugt en ik een bijdrage aan mochten leveren, wordt gedragen door de broers Roy. Vier broers zijn het, Bengalen die uit de omgeving van Calcutta afkomstig zijn. Het is heel apart: ze zijn alle vier met een Koreaanse vrouw getrouwd en ze werken alle vier op een of andere wijze mee in het zendingswerk.

Ds. Sukrit Roy begon daarmee, nu precies tien jaar geleden. Hij had zijn opleiding als predikant en zending afgerond in de Presbyteriaanse kerk van Korea en werd samen met zijn vrouw uitgezonden naar Calcutta om daar, met name in de arme dorpen rondom de stad, het evangelie te brengen. Het werk is bijzonder gezegend: in tien jaar tijd werden 58 kerken gesticht en er zijn ongeveer even veel voorgangers opgeleid of in opleiding.

De interesse van de arme hindoebevolking is in onze ogen verbazend. We bezochten bijvoorbeeld een eiland, waar een drie-daags Hindoe-feest werd afgesloten met een grote openlucht-evangelisatie van Christ Mission Ashram. En er kwamen zo'n drieduizend mensen! Niet dat die nu allemaal christen worden, maar je

weet nu al dat er ook op dat eiland een kerk gesticht zal worden. Wonderlijk!

Te veel en te weinig

En nu die Apostolische Geloofsbelijdenis. We hebben in India gemerkt, dat die als basis enerzijds te veel en anderzijds te weinig is.

Dat eerste verbaasde ons eigenlijk. Maar als je nu zou zeggen: neem de AGB als minimum, dan merk je ineens dat ze er daar een stukje uit weglaten. Namelijk de woorden 'nedergedaald ter helle'. Die staan er bij hen gewoon niet in.

Ik heb me nog afgevraagd of we misschien met wat rare Presbyterianen te maken hebben. Maar bij navraag blijkt, dat ook de Koreaanse Hosin-kerken, met wie de vrijgemaakten correspondentie hebben, de nederdaling ter helle niet belijden! Terwijl toch hun correspondentie met de vrijgemaakten betekent dat ze 24 karaats gereformeerd zijn. Er zit een heel verhaal aan vast, dat ik de lezer graag zal besparen. Maar ook zonder dat verhaal kan iedereen begrijpen, dat deze weglating uit de AGB in geen enkel opzicht betekent dat ze niet gereformeerd, laat staan dat ze niet christelijk zouden zijn. Je redt het dus niet met zo'n heldere regel.

Maar ook het omgekeerde bleek. Je hebt ook méér nodig dan de AGB. Bij de lessen die we gaven merkten we allebei, hoe katholiek, hoe universeel onze belijdenis geschriften zijn. Dat ze niet zijn op te vatten als klein vaderlands gedoe, maar als een weergave van het algemeen christelijk geloof. Zelf merkte ik dat bijvoorbeeld bij de behandeling van Efeze 1-3, wat mijn les-stof was. Daarin komt op verschillende plaatsen de uitverkiezing aan de orde.

Zelf vind ik dat nog het duidelijkst in Efeze 2:8: „Want door genade zijt gij behouden, door het geloof, en dat niet uit uzelf: het is een gave van God”. Eigenlijk heb je meer dan dit vers niet nodig om de werkelijkheid van de uitverkiezing te tonen. Eerst staat er, dat we door het geloof zijn behouden en dat kan iedereen begrijpen. Maar over dat geloof staat er dan ook nog: „en dat niet uit uzelf: het is een gave van God”.

Dat is de essentie van alles wat we over de uitverkiezing belijden. Niet alleen word ik door geloof behouden en niet uit verdienste. Maar ik kan zelfs niet zeggen, dat mijn geloof me dan toch maar positief onderscheidt

van de anderen, want dat geloof is een gave van God!

Dordrecht in Calcutta

En het is heus deze kwestie, die in de Dordtse Leerregels behandeld wordt in het geding met de Arminianen. Uiteindelijk is het dezelfde vraag als: waarom koos God Abram, en niet zijn buurman? In de Bijbel is dat een vraag, die niet logisch te beantwoorden is en die ons achterlaat met de verwondering over Gods verkiezende liefde. In de Joodse traditie is er, zoals bekend, een verhaal dat wel een logisch antwoord geeft: Abram was de vroomste van het hele dorp. Zijn vader had een winkel vol afgodsbeelden en op een dag ergerde dat Abram zo erg, dat hij met een stok al die beelden aan barrels sloeg. Hij vluchtte de woestijn in en toen kwam tot hem het woord des Heren. Dan klopt het als een bus, nietwaar? Zoals ook het

ik zie niks in reductie van onze belijdenis tot een mini-stelsel

Arminiaanse standpunt klopt als een bus: God koos van eeuwigheid die mensen, van wie Hij in zijn alwetendheid wist dat ze de goede keuze zouden maken om te geloven. Helder, jawel. Maar het verandert de essentie van de Bijbelse boodschap van genade. En daarom kan ik zelfs in een dorpje buiten Calcutta niet buiten de belijdenis van de Dordtse Leerregels.

Ja, ik zal u zeggen dat ik zelfs de kwestie van de Vrijmaking nog moest uitleggen. Bij een les waarin de doop ter sprake kwam, hadden de studenten tal van vragen. Eén ervan, uit de praktijk geboren, luidde: als iemand zich laat dopen, maar hij gaat gewoon door met zondigen, is het dan wel een echte doop geweest? Daarop antwoordde ik uiteraard, dat die doop wel degelijk echt geweest is, maar dat die eerder tot schade dan tot voordeel van deze man zal zijn. Ik heb er de Vrijmaking natuurlijk niet bij genoemd, maar zakelijk komt het wel op dat onderwerp neer.

Wat ik met deze voorbeelden wil zeggen, is: ik zie niks in reductie van onze belijdenis tot een mini-stelsel dat bijvoorbeeld uit de AGB bestaat. Je zou dan onderwerpen schrappen, die essentieel zijn voor het christelijk

geloof. Voor de duidelijkheid: ik suggereer niet dat Van der Schee dat wil, maar het is wel de beeldvorming. En zeker de beeldvorming van onze kerken.

Er is ook een andere kant aan het verhaal. In reductie van het fundament zie ik niets, maar concentratie op het ene nodige zullen we wel nodig hebben. En dat brengt ook mee, dat je een helder onderscheid moet maken tussen het fundament en de opbouw die daarop plaatsvindt. Maar daarover graag een volgende keer.

Ontvangen boekjes

D. Monshouwer,
Het hart van de Torah;
In het leerhuis Leviticus
127 blz., f 24,90
ISBN 902427964X
Uitg. Kok, Kampen

Laura Reedijk-Boersma,
Laatste levensdagen;
Ervaringen uit het pastoraat
160 blz., f 24,90
ISBN 9024291895
Uitg. Kok, Kampen

Alister E. McGrath,
Christelijke theologie;
Een introductie
525 blz., f 75,-
ISBN 9024278031
Uitg. Kok, Kampen

George Sayer,
C.S. Lewis;
Biografie
327 blz., f 59,50
ISBN 9029713453
Uitg. Kok Voorhoeve, Kampen

Drs. W. van Herwijnen,
Hoe kan ik verder?
Over charismatisch pastoraat in crisissituaties.
154 blz., f 24,90
ISBN 9023905571
Uitg. Boekencentrum, Zoetermeer

Na de boekenweek

J.M. Mudde, Enschede

De bekendste boekhandel van Enschede is groot, veelzijdig en modern van opzet. Op alle mogelijke manieren word je als klant verleid tot de aanschaf van nieuwe nieuwe of oude nieuwe boeken. Dat de zaak volop zou meedraaien met de kermis van de boekenweek, lag daarom voor de hand. Een vier-tal tafels beheersten het centrum van de zaak; allemaal boeken over ..., ja, over wie eigenlijk? In ieder geval speelden de titels in op het thema 'Mijn God'. Je zou zeggen, het wakhalla voor een dominee, maar eerlijk gezegd voelde ik me een beetje 'unheimisch'.

Wie weet ...

Ik bladerde wat door één van de mooie boeken van Prof. Van den Beukel. Het bleek met korting te koop te zijn, als ik eerst een klein boekje van Kuitert kocht. Ik zag de Koran liggen, daarnaast een boek met daarop Shiva afgebeeld. Vervolgens een boek over het verdwijnen van God in Jorwerd. Ik greep ernaar en kreeg even het gevoel dat ik in Albert Heijn in een Playboy stond te bladeren. Het intieme, het heilige, in zoveel overspelige relaties, zo schaamteloos commercieel tentoongesteld, als betrof het een publieke vrouw. Wat deed ik hier eigenlijk? Zou ik een tafeltje omgooien ...?

M'n oog viel op de vierde tafel. Een tafel vol Bijbels, alleen maar Bijbels. Prominent aanwezig was de nieuwste uitgave van de Willibrordvertaling. Zeer hartelijk aanbevolen voor iedereen die de Bijbel met nieuwe ogen wil lezen. Een goedkope editie lag ernaast. Dan de Groot Nieuws Bijbel, eveneens in verschillende uitvoeringen. Enkele andere Bijbels. Twee mensen stonden erbij, bladerend, lezend. Zonder de orde te verstoren trok ik me toen maar terug. Wie weet, dacht ik, wie weet ligt er toch een zegen in.

Waar vind ik mijn God?

Op één van de vier bovengenoemde tafels lag ook een blad dat de Samen-op-Weg-Kerken in samenwerking met uitgeverij Boekencentrum t.g.v. de boekenweek hadden uitgegeven. Het lag voor iedereen gratis te grijp bij het

andere meeneemspul. 'Waar vind ik mijn God' heette het. En hoewel er door de christelijke media voor en tijdens de boekenweek heel veel aandacht aan het thema en de verwerking ervan is besteed, is dit blad de bij mijn weten enige poging van de kerken, om n.a.v. het thema over het geloof in gesprek te gaan met mensen buiten de kerk. Een zeer groots opgezette poging is het geworden. Maar liefst 1 miljoen exemplaren – dat is een paar honderduizend meer dan de oplage van het boekenweekgeschenk van Renate Dorrestein! – heeft men laten drukken om voor zowel mensen binnen als buiten de kerk 'vanuit de christelijke traditie' – zo luidt de informatie – een bijdrage te leveren aan de bezinning op het thema.

Een gegrepen kans

Eerlijk gezegd, ik neem er m'n petje voor af, dat de grote protestantse kerken van de gelegenheid gebruik hebben gemaakt om op de boekenweek in te haken. Blijft nu de vraag of het thema signaleerd en er een kans in gezien om het zowel het binnen- als buitenkerkelijke gesprek over het geloof te stimuleren. 'Wij', ik bedoel de kleine orthodoxe kerken, hebben het thema

De moderne vormen van godsdienst zijn in wezen ook consumptief

van de boekenweek vooral binnenkerkelijk verwerkt. Hoewel op kleinere schaal ongetwijfeld (godsdienst)leraren e.d. het thema hebben aangegrepen om het in het (voortgezet) onderwijs te verwerken, van kerkelijke initiatieven heb ik niets vernomen. Hoe zou dat komen?, vraag ik me af. Missen we het 'apparaat' daarvoor? 'Zomaar' 1 miljoen bladen gratis verspreiden, het is niet niks. Of zijn wij meer binnenkerkelijk dan buitenkerkelijk gericht en bekijken we bevreemd het gedoe in de samenleving, ook het religieuze gedoe, op een afstandje? Een andere mogelijkheid is, dat 'wij' ons bewust niet tijdens de boekenweek hebben willen presenteren. Gelet allereerst op de schaamteloze en commerciële verwerking van het thema. Gelet misschien echter ook op de wijze waarop de Heiland present was in Zijn samenleving: „Hij zal niet

twisten of schreeuwen, en niemand zal op de pleinen zijn stem horen.” (Mat.12:19). Jezus' sterkte lag niet in kracht noch in geweld, maar in de Geest. Gelet op die stijl kan ik me voorstellen dat iemand weigert mee te draaien in de mallemolen van de boekenweek. Zelf echter denk ik, dat je de verwerking van het thema tijdens de boekenweek moet onderscheiden van de aanwezigheid van het thema in onze samenleving. De CPNB heeft het thema niet gecreëerd, maar het uit de lucht geplukt. Na een tijd van reactie op en aversie tegen het kerkelijk-gods-dienstige verleden, is er blijkbaar behoefte in onze samenleving om over geloof na te denken, openheid voor een andere, beslissende werkelijkheid. De CPNB maakt hiervan gebruik. Nu waarom zou je dan niet als christenen gebruik maken van de gelegenheid die er geboden wordt. Ik zie hier een parallel lopen met het optreden van Paulus in Athene. Door de elite werd daar in een wat boekenweek-achtige sfeer met de religie omgegaan. Men had immers voor niets anders tijd over dan om iets nieuws te zeggen – let op de volgorde – of te horen. (Hand.17:21) Gekoketter met het religieuze. En toch, Paulus spreekt zich daar uit. En ook al verliest zijn gehoor de belangstelling nog voor hij uitgesproken is, enkelen komen tot inkeer, waaronder een Areopagiet! Dát christenen van de boekenweek gebruik maken om via het literaire kanaal over hun God te spreken, ik kan dat alleen maar waarderen.

Mooie momenten

Tegelijk wordt het nu heel spannend. De SOW-kerken hebben de kans gegrepen, hoe hebben ze hem benut? Hoe hebben ze de HERE God ter sprake gebracht? Laat me eerst iets van de opzet vertellen. Op de voorpagina vinden we een interview met Renate Dorrestein. Op pag. 2 schrijven o.a. Jaap Zijlstra en ds. A. van der Veer enkele regels over hun favoriete boek. Dan volgt op pag. 3 een groot interview met studentenpredikant Bernard Rootmensen over 'de terugkeer tot God', verreweg het meest lezenswaardige artikel. De twee middenpagina's zijn gevuld met gedichten en prenten. De laatste drie pagina's vat ik maar samen onder het kopje 'mengelwerk'. Iets over bibliodrama, een stukje van rabbijn Soetendorp over Jeremia, een kinderpagina, tenslotte twee 'bekende'

Nederlanders – Jos Brink, Liselore Geritsen – en één minder bekende over verschillende aspecten van het geloof. Wat me in positieve zin trof, was het kritische element in het blad, m.n. daar waar het de reactie op de eigentijdse religieuze behoeften betreft. Van Renate Dorrestein is bekend, dat ze heel weinig moet hebben van allerlei alternatieve vormen van godsdienst. Ook Bernard Rootmensens beoordeelt de religieuze ervaring kritisch. Positief waardeert hij het verzet tegen het louter op productie, consumptie en succes gerichte wereldbeeld. Tegelijkertijd neemt hij veel 'nep' waar. De moderne vormen van godsdienst zijn in wezen ook consumptief. Religieuze behoeftenbevredestiging, religieus succesdenken. Geloven in de bijbelse zin is echter niet gericht op zelfverwerkelijking, maar op de verwerkelijking van het Koninkrijk van God. Daar word je van buitenaf toe geroepen. 'Amen!', zeg ik hierop. En dat geldt ook voor de volgende zin: „Aan Jezus kunnen we alle godsbeelden die we op onze zoektocht in onszelf en in onze cultuur tegenkomen, ijken op hun betrouwbaarheid”. Buitengewoon waardevolle woorden.

Toch een gemiste kans

Tegelijk moet gezegd, dat we hiermee de belangrijkste bijdrage van werkelijk christelijk gehalte wel gehad hebben. Op andere momenten namelijk wordt de lezer bij de christelijke traditie weggehaald. Het meest stuitende voorbeeld daarvan treffen we in de bijdrage van Awraham Soetendorp aan. Hij vergelijkt op een gegeven moment Jeremia – die zich tot het uiterste bleef verzetten tegen het onrecht – met Jezus en Socrates en schrijft dan: „Jezus van Nazareth zei niets te zijner verdediging en stierf als rebel, 'koning der joden' aan het kruis. Socrates buite de mogelijkheid niet uit om vrijuit te gaan en nam heroïsch de gifbeker. Ik vind Jeremia een grotere held, juist omdat hij uit alle macht in leven wilde blijven.” Een giftig pijltje wordt hier gericht op het hart van het christelijk geloof: Jezus Christus en die gekruisigd. Van een rabbijn kunnen we niet anders verwachten. Maar heeft de redactie zitten slapen, of is het toestaan zo'n diep onchristelijke reactie op het lijden van de Knecht van de HERE kenmerkend voor een Christendom, dat het zicht op de eigen wortel totaal kwijt is? Verder laat men Jos Brink een warm pleidooi voor de Bijbel voeren. Maar temidden van allerlei aardigheidjes wordt de Bijbel wel op één lijn plaatst met de geschriften van andere gods-

diensten, waarin ook geschiedenissen en lessen staan die voor de belijders van die godsdienst van grote waarde zijn. En dan schrijft Jos Brink: „Maar christenen hebben vaak twee oogkleppen voor: de ene gevormd door het Oude, de andere door het Nieuwe Testament”. Jos, ik moet je tot m'n schaamte toegeven, dat ik geregeld oogkleppen op heb, maar die worden nóóit gevormd door het Oude en Nieuwe Testament. Die twee zijn prachtige eye-openers, wat meer is, die

Het woordje 'God' zou een doolhof zijn, als Christus ons niet leidde

vormen samen de bril, die de HERE God op onze neus wil zetten om daarvoor een bevrijdende kijk op Hem, onszelf en deze wereld te krijgen! Wat me na lezing van dit blad zo ontzettend teleurstelt – héél graag had ik het anders gezien – is de afwezigheid van Jezus Christus. Welgeteld komt Hij zes keer ter sprake – de bijdrage van Awraham Soetendorp inclusief – waarvan slechts drie keer in meer belijdende zin. Dit is daarom zo ontzettend pijnlijk, omdat zinvol spreken over *God* onmogelijk kan, zonder tegelijk de Naam van Jezus te noemen. In Hem komen alle lijnen van Gods openbaring samen,

sterker uitgedrukt, Hij is de openbaring van God in de wereld. Wij kennen God in Christus en anders kennen wij Hem niet. Zo ligt het, en zo beslissend is dit. Jezus is maar niet een momentopname in de christelijke traditie, een persoon die we – voor kortere of langere tijd – in de hoek kunnen zetten als we met de wereld over God spreken. Nee, „Niemand heeft ooit God gezien; de eniggeboren Zoon, die aan de boezem van de Vader is, die heeft Hem doen kennen”. Het woordje 'God' zou een doolhof zijn, als Christus ons niet leidde.

En ons blad?

Nu een heel ander punt. Stel, u en ik zouden in de gelegenheid worden gesteld om een blad te vullen met stukjes en artikelen via welke we onze buitenkerkelijke medemens in contact met onze God mochten brengen. Oplage 1 miljoen! Wat een kans! Hoe zou het blad er uit komen te zien? Wie zouden we aan het woord laten? Waarover zouden we ze aan het woord laten? Wat zouden we zelf willen zeggen tegen buitenkerkelijke lezers. En hoe zouden we het zo kunnen zeggen, dat ze erdoor meegenomen worden? Is dat niet iets om de gedachten over te laten gaan? Daartoe geprikkeld door het Samen-op-Weg initiatief. Daartoe geroepen door de HERE Zelf. Eerlijk gezegd, mijn blad is nog niet vol. Maar één ding weet ik zeker, het zou op een ontmoeting met God in Christus gericht zijn.

Opbouwdag: hoe komt u er? *(met het openbaar vervoer)*

Stadsbus 8 vanaf Utrecht CS, richting Tuindorp Oost. De bus vertrekt om 9.10, 9.27 en 9.40 en rijdt in een kwartier naar de Jeruzalemkerk. Uitstappen: Winkelcentrum De Gaard, tegenover de kerk.

Wat mij
bezielt!

OPBOUWDAG

Jeruzalemkerk Utrecht
5 April 1997

Ook voor de kleintjes:
kinderopvang aanwezig

Bezinning over ons zendingswerk in Zuid-Afrika (4 – slot)

motto: in het nu wat worden zal

*J. Vonkeman,
Richmond, Zuid-Afrika*

Klassieke zending in de zin van kerkplanting komt bijna niet meer voor. Van de Vrijge-maakte broeders lees ik dat bij hen alleen nog in Brazilië aan kerkplanting waar die nog niet is, wordt gewerkt. Op die wijze doen ook wij niet meer aan zending. Er zijn zowel in de Nqutuals in de Richmondwereld kerken geïnstitueerd. De zendende kerken in Nederland hebben reeds een nauwe kerkelijke relatie met jonge kerken in Noord- en Zuid-KwaZulu-Natal.

Zendende kerk – exit?

Ergens kwam ik de opmerking tegen dat we nu beter niet meer van zendende kerken maar liever van assisterende kerken moeten spreken. Letten we alleen op de relatie tussen de Nederlandse- en de Zoeloe-kerken, die vroeger weleens toen we nog 'maternalistisch' dachten, moeder-en dochterkerken werden genoemd, dan moeten we zeggen: precies, dat is het juiste woord. Maar toch, er is zoveel meer aan de hand dan 'assisteren'. Samen met de Zoeloe-kerken houden de Nederlandse kerken een opleiding in stand waar uitsluitend of bijna uitsluitend zendelingen aan meewerken. Dan zijn er nog legio plaatsen waar de Nederlandse kerken aan het werk zijn en waar nog geen ambten ingesteld zijn en waar de jonge kerken nog in geen tijden zelf aan de gang kunnen gaan.

Dat pleit ervoor het woord 'zendende kerk' nog even vast te houden. Maar er is nog een andere reden waarom ik zelf het oude Bijbelse woord niet zomaar de laan wil uitsturen. Het woord 'zenden' is zo oer-Bijbels. Het duidt de beweging naar buiten aan, weg van je eigen kerkelijke besognes, naar de wereld toe daarbuiten die God zo liefheeft. Die beweging naar buiten

kan een activiteit zijn in de eigen woonplaats of ergens ver weg in de wereld zoals wij vanuit Kampen onder de Zoeloes terecht kwamen. Het woord 'assisterende' kerken mist die Bijbelse kleur van gezonden te zijn. Waarom assisteren kerken uit Nederland jonge kerken elders? Omdat we ertoe gezonden zijn, zullen ze bij enig nadenken moeten zeggen. Laten we het mooie woord 'zendende kerk' nog maar even vasthouden!

Wel moeten we ons ervan bewust zijn dat we bezig zijn het een andere inhoud te geven. Het is niet meer een zendende kerk tegenover niet-kerk maar een kerk die belijdt gezonden te zijn om de jonge kerken bij te staan en dat te doen wat ze zelf nog in lange tijd niet kunnen.

Het kerkplantings-element is uit het woord verdwenen. En de zending in oude zin dan, zo zult U zeggen. We werken toch ook nog daar waar nog geen ambten zijn ingesteld? Inderdaad doen we dat. Maar wij in Zuid-Afrika leven onder de oude Kerkenordering van Dordrecht. Die hebben we juist weer opnieuw in Zoeloe vertaald en daarin staat ook art. 39: Plaatsen waar nog geen Kerkeraad zijn kan, zullen door de Classe onder de zorg van een genabuurden Kerkeraad gesteld worden. Dit gezonde beginsel verhindert ons kerk en zending teveel uit elkaar te trekken. We zijn alleen nog voorlopig met zending bezig naast de jongere kerken. De classis van KwaZulu-Natal kon wel eens zeggen: laat na een x-aantal jaren onze eigen kerk van y maar voor dat zendingswerk gaan zorgen waarvoor we dan steun van Nederland vragen. Op al die zendingsplekjes waar we vandaag nog bezig zijn en voor ons besef van niemand afhankelijk, is er dus vandaag al een relatie-in-natu met de Zoeloe-kerken. Zending en kerk zijn met elkaar vervlochten. We kunnen al niet meer spreken van 'ons' werk tegenover 'hun' werk. Naar de mooie term zijn we 'partners in obedience'. Verdwijnt de zendende kerk dus nog

lange niet, veel werk dat onder haar verricht wordt glijdt langzaam aan onder haar opzicht uit, naarmate we meer met eigen, zelfstandige kerken in Afrika te doen krijgen. Consequent zou het contact met die kerken dan moeten worden overgeheveld naar de Sectie Buitenland van de Commissie voor Contact en Samenspreking met Andere Kerken.

Maar tegelijk behoren diezelfde zwarte kerken weer tot een breder kerkverband in Afrika dat als classis of synode ook weer zijn eigen contact heeft. Moet eventuele financiële assistentie via de Sectie Buitenland lopen of via de oude zendende kerk die dat in strikte zin in die relatie niet meer is? Er zal nog heel wat nadenken – bij voorkeur gezamenlijk – nodig zijn voordat we voor dit alles onze oplossingen hebben, en niet te vergeten ons licht hebben opgestoken bij kerken die in dit alles meer ervaring hebben dan wij.

Afbouw?

Het is te verwachten dat vanuit de zendende kerken af en toe met overtuiging aan de bel wordt getrokken om de zendelingen op te roepen toch behoedzaam met de zendingsgelden om te gaan en liever eens even stil te staan dan uit te breiden. Zo is het altijd geweest.

Vóór mij ligt een brief van de zendingspenningmeester van 1964 waarin hij ons op het hart bindt dat het „thans aanbevelenswaardig is onze aandacht voorlopig niet te richten op nieuwe projecten”. Dat er soms een gevoel van moedeloosheid, van verslagenheid zich neerlegt over de thuiskerken – en nu bedoel ik speciaal de Kamper afdeling – we begrijpen het maar al te goed. Ds. Ncwane samen met zijn jongste zoon doodgeschoten. Vader Amos Dlamini samen met zijn volwassen zoon doodgestoken nadat zijn moordenaars hem nog wel even de gelegenheid gaven om te bidden. We hebben nog maar pas de begrafenis van die drie jonge mannen achter de

rug, in koelen bloede doodgeschoten op het perceel van de Ndaleni-kerk. Hoeveel kerken hebben we al moeten dichtmaken als gevolg van geweld en hoeveel leden al verloren? En het gaat hier om vele, vele tientallen kerkleden! Wat helpt het uiteindelijk om in dat van geweld vergeven Natal te blijven voortmodderen? Ik denk dat ikzelf meer dan wie ook van dat gevoel weet heb.

Maar het woord 'afbouw' roept een andere reactie bij mij wakker. Het lijkt mij in tegenstelling te staan tot het zendende kerk zijn. Dat is toch een door de Geest gewerkte overtuiging dat wij naar buiten moeten met het Evangelie.

Afbouw lijkt mij een woord te zijn uit een ander woordenboek afkomstig. Het zegt toch: we maken er geleidelijk een einde aan? Waaraan?

Laten we eerst vaststellen waaraan we geen einde kunnen maken of wat het niet betekent. Het kan natuurlijk niet betekenen een zich onttrekken aan die sociale onderlaag van de Zoeloe-bevolking waaraan wij zitten vastgeketend, met zijn financiële en sociale armoede, en waarin de gelovigen van onze kerkelijke gemeenschappen leven. Dat wij met ons werk daarin zitten, is als gevolg van beslissingen lang geleden genomen en waarvan wij thans blijmoedig de gevolgen dragen. Het kan ook niet betekenen dat wij ons terugtrekken van de subsidiëring van predikantsalarissen en hun vervoer. We hebben die mannen zelf opgeleid en hebben 'dankuwel' tegen de Heer gezegd toen zij in het ambt bevestigd werden. Dat intussen van de jonge kerken wordt verwacht om toenemend zich verantwoordelijk te stellen voor hun eigen pastores, spreekt vanzelf. Dat zelfs op de lange termijn van uitfasering wordt gepraat, is verstaanbaar. Het is een algemeen Afrika-probleem waarin we in 1961 al aandacht begonnen te geven toen op Groothoek een comité werd ingesteld, uit drie mannen bestaande, om toezicht te houden op het innemen van kerkelijke bijdragen. Afbouw kan ook niet betekenen dat we botweg besluiten: we stoppen alle opleiding van voorgangers. Dat hangt af van de behoeften van de kerken en het aanbod van studenten. Op het moment is trouwens alle opleiding tot stilstand gekomen – wat Kampen betreft –. Maar ik denk dat op het huidige stadium geen zendende kerk ééenzijdig kan zeggen, zonder overleg met de jonge kerken: we houden met

alle opleiding op. Daartoe zijn we tezeer met elkaar al vervlochten. We vergeten intussen niet dat opleiding natuurlijkerwijs het laatste is waarin de zendende kerk in Afrika betrokken blijft. Rest nog wat wij zendingswerk noemen. Dat specifieke uitbreiding van nieuwe activiteiten naar waar we nog niet werkten, buiten bespreking is, is buiten kijf. Dat vereist speciale toestemming van de zendende kerk. Maar waar we al werkzaam zijn, moet daar afgebouwd worden? Betekent dat dat wanneer er een gebouwtje nodig is, het er niet mag komen? Of wanneer er zelfs een 'helper' ingezet zou moeten worden, mag dat dan niet meer? En wanneer dat dan met financiële inbreng door dat nog-geen-kerk-geworden groepje gevraagd wordt, wordt dat verzoek dan geweigerd? Wat is afbouw dan wel? Er is verschil tussen natuurlijke afbouw waarbij de plaats van zendelingen uit Nederland gaandeweg wordt ingenomen door inheemse predikanten, en on-natuurlijke afbouw die een rem zet op evangelische groei vanuit onze bestaande activiteiten en uitgaat boven het vermogen van de Zoeloe-kerken. Het is zaak hier nauwkeurig te formuleren.

En nu de toekomst in

We hebben nu gezien hoe het verleden zich in het heden vlechte, en bereiden ons nu zo goed als we kunnen op de toekomst voor. Dat die moeilijker zal zijn dan het verleden, dat deskundigheid een vereiste zal zijn, heb ik op mijn wijze aangetoond. De verhouding zendende kerk en jonge kerk ligt immers ingebed in de moeilijke relatie van Europa en Afrika. Daarbij voorziet ik dat met het groeien van de jonge kerken de bufferrol van de zendelingen geringer zal worden naarmate er een directer contact tot stand zal komen tussen de zendende en de jonge kerken. Die richting moet het uitgaan. Hoe meer contact hoe beter. Het is zelfs mogelijk dat wanneer inderdaad één zendende kerk zich in meerdere zal opsplitsen – zoals ik boven suggereerde – elk zijn eigen contact zal ontwikkelen met een jonge kerk of een brokje zending. In plaats van de vier contactlijnen van de vier zendende kerken naar Zuid-Afrika lopen er dan meerdere contactlijnen. Een prachtige ontwikkeling op voorwaarde dat er wel een georganiseerd en gestandaardiseerd zendingsbeleid komt van de Nederlands Gereformeerde Kerken. Zelfs wanneer het bij vier zendende kerken zou blijven, zou het gebiedend zijn het beleid nauw op

elkaar af te stellen in intens onderling overleg. Niets is zo verwarrend als wanneer verschillende zendende kerken ook inhoudelijk verschillende beleidslijnen onderhouden met kerken van een zelfde verband in Afrika. Dat is voeden van wantrouwen en vragen om grote moeilijkheden.

Moet het de kant van contact zonder de zending op den duur uit, makkelijker wordt het er niet op. De zending die wel één en ander van Afrika verstond en tegelijk ook zijn eigen mensen van thuis aanvoelde, is dan geheel of gedeeltelijk wegge gevallen. Want Afrika wil in elk geval direct contact met Europa, ook in de kerk. Uit de politiek weten we al hoe moeilijk Europa en Afrika elkaar verstaan. In de wereld van de internationale financiën weten we ook al hoe uiterst stroef de verhouding is tussen het IMF en de ministeries van financiën van diverse Afrika-staten. Ik voorziet nu al de wrijving wanneer een zendende kerk om een begroting vraagt en een jaar later om het financiële verslag over dat jaar, een gewone procedure tussen een noodlijdende en een assisterende kerk. De broederschap van Europa ontdekt dan zomaar in de broederschap van de Zoeloes een moeilijk stukje Afrika en omgekeerd. Hoe eerder de zendende kerken zich op deze contactperiode voorbereiden, hoe beter. Want de echo van het hele politieke probleem van vroegere kolonisatie en het huidige 'pleidooi voor rekolonisatie' vinden we in andere vorm weer in de kerk terug. Van Europa wordt geld en gebed verwacht. Laten wij beiden, geld en gebed, niet als complementaire elementen opvatten: het eerste morsig slijk der aarde en het tweede een Geestelijke gave uit de hemel. Ook het harde geld is een gave van de Geest, zo zei Prof. Veenhof jaren geleden al. Voor de zendende kerk kan het een verleiding worden geld als een geseculariseerde hefboom te gebruiken om nog wat vingertjes in de pap van de jonge kerk te houden. Zien we het als een gave van de Geest, dan strooien we er ook niet mee om ons historisch gegroeide nederlandse geweten te sussen. De kerk van Afrika mag aan de andere kant zijn armoede weer niet als aantrekkelijk uitvoerproduct naar Nederland toe etaleren om geld los te krijgen teneinde een stukje welvarend Europa in de Afrika-kerk over te planten. Evenmin als je Europa kunt Afrikaniseren, kun je Afrika Europeïseren. Het is uiterst moeilijk en vraagt dikwijls veel naden-

ken en gebed om Christelijk-verantwoord tussen Europa en Afrika op te treden.

Waarschuwborden

Intussen blijven we op onze weg letten op de waarschuwborden. Dat we dat niet altijd gedaan hebben, blijkt wel uit wat in deze artikelen uit het verleden is opgediept. Ook wij als zendingen van het eerste uur zijn dikwijls onoplettend geweest. Bladerend door oude documenten kom ik een brief tegen van Ds D.C.S van der Merwe aan mij geschreven in 1963 en bedoeld voor Kampen. Deze oudere broeder die toen al jaren in de zending zat schreef: „wij hebben ervaren dat als je een zwarte predikant zonder meer ergens een gemeente te bearbeiten geeft, dan is hij zomaar paap. Het is van Kampen niet verstandig helpers op te leiden tot predikant, en die straks een gemeente te bearbeiten te geven, zonder dat deze helper-predikant omringd is door een stevig stel ouderlingen”.

Naar deze wijze raad hebben wij te weinig gehandeld. Ook hier vinden wij in het heden de fouten van het verleden terug. Want ook wij zitten in onze jonge kerken met de algemene Afrika-kwaal van sterke predikanten zonder sterke kerkeraden. In het heden ligt ongemakkelijk hier 't verleden. Ik zou een lang verhaal ter verduidelijking kunnen houden maar ik zie er vanaf. We hadden ons tijdig moeten laten waarschuwen.

Evenals wij – achteraf gezien – de kans voorbij hebben laten gaan om samen na te denken over de vraag of het nu zo nodig was geweest onze kerkelijke structuren van Nederland vrijwel ongewijzigd naar Afrika over te planten. Maar dat zo boeiende onderwerp zou een aparte behandeling vragen.

Het is mijn hoop dat deze artikelen die naar een bepaalde zijde toe de inventaris willen opmaken, ook als waarschuwborden worden herkend. Dat bedoelen ze hier en daar zeker te zijn. Het is waar dat de Heer verleden, heden en morgen in Zijn hand heeft; niet minder waar is dat Hij ons als Zijn beeld dragers zo serieus neemt dat wij de vrijheid en de opdracht hebben in het heden aan de toekomst te werken, wijzer geworden door het verleden.

Noot:

1 De Draagbare van Doorn, samengesteld en ingeleid door Gerry van der List, Amsterdam, 1996, p.164-172

Eenvoudigheids-cultus

A. Troost

In de kritiek op het Seminarie te Amersfoort is meermalen sprake van een 'eenvoudigheidscultus'. Deze zou dateren uit het eerste decennium na de vrijmaking. Het werd ook beschouwd als een hobby van de zogenaamde jansenisten, omdat inderdaad A. Janse sterke nadruk heeft gelegd op de noodzaak van eenvoudige schriftlezing tegenover allerlei ingewikkelde theologische uiteenzettingen, die in de jaren veertig mede een rol speelden in de verdeeldheid en scheuring binnen de Geref. Kerken.

Deze 'eenvoudigheidscultus' kwam op een overigens sympathieke wijze weer ter sprake in Opbouw van 8 maart 1997, in het betoog van de oud-zending ds. Vonkeman. Daaruit bleek hoe men in het begin van de jaren vijftig van een inderdaad goed beginsel weer onbewust op theologische wijze een abstract schema had gemaakt. Dat was als zodanig nog niet onjuist, maar het ging (achteraf gezien) waarschijnlijk mis, omdat bij sommigen de neiging bestond de theologie als wetenschap niet alleen te relativiseren en op haar secundaire plaats te zetten, maar ook te *devalueren* tot iets wat minder belangrijk was in de organisatie van het kerkelijk leven en/of van het zendingswerk.

Mijns inziens lag dat aan de nog niet of nauwelijks doorgedrongen reformatie van het theologisch denken zelf in en vanuit haar eigen feitelijke basis. De goede *levensbeschouwelijke* relatie van de theologie ten opzichte van het 'eenvoudig geloof der gemeente' werd zodoende gemakkelijk weer tot een *theoretische devaluatie* van de theologie, die in de praktijk niet vol te houden was, zoals ds. Vonkeman vanuit de praktijk demonstreerde.

In het christelijk geloofsleven en geloofsdelen in onze Westerse cultuur speelde van meetaf de invloed van filosofie en theoretische theologie haar dubbele rol (een goede naast

een verkeerde), niet het minst in de confessies van de vierde en vijfde eeuw.

Vanuit die diep gewortelde traditie kon ook de theologische onderscheiding tussen gelovige en 'eenvoudige schriftlezing' enerzijds en wetenschappelijke theologie anderzijds, ook in de jaren vijftig bij een deel der vrijgemaakten gemakkelijk tot een abstracte scheiding worden, tot een tegenstelling soms, of tot devaluatie van de theologie. Dit mede uit reactie tegenover het in de vrijmaking als geheel niet voldoende onderkende *theologisme* in eigen kring, met de elitaire en hiërarchische machtsuitoefening die daaraan onvermijdelijk vastzit in de praktijk van het kerkelijk leven.

Een uitgewerkte en wetenschappelijk verantwoorde visie op de relatie tussen kerk en theologie ontbrak nog. Men vergat maar al te vaak dat *tussen* het 'onbevangen verstaan' in de ('eenvoudige') bijbellezing en de praktijk, ook de geloofsmatige *levensbeschouwing* een belangrijke rol meespeelt, mede omdat daarin ook de levenservaring doorwerkt. Diezelfde tussenschakel werkt ook in de relatie tussen schriftgeloof en theologie.

Thuiszorg nodig?

Curadomi biedt de helpende hand vanuit een christelijke levensovertuiging. Ons personeel is gespecialiseerd in pijnbestrijding.

Curadomi

Organisatie voor thuiszorg

Zorg met een visie.
Bel tijdens kantooruren (0318) 54 82 65
buiten kantooruren 0900-82 12340 (spoed)

Een vader aan zijn dochter

De derde brief

De derde brief in de rij in het kader van de Opbouwdag is een brief van een vader aan zijn 18-jarige dochter. Marieke gaat over enkele maanden de deur uit. Haar vader zet die 18 jaar nog even op een rijtje en geeft zijn dochter een boodschap mee.

Lieve Marieke,

Vroeger stuurde ik je wel eens van die kleine briefjes. Of vaker nog: een ansichtkaart met bijvoorbeeld een beer. Die beren wil je trouwens nog steeds wel hebben, want je hele kamer hangt er vol mee. Bij jou geen popsterren, maar klassieke muziek, gospel, beren en vlinders. Ik denk dat dat een beetje aangeeft hoe je bent: anders dan anderen. Dat vind ik heel bijzonder aan jou. Zeker: je bent wel gevoelig voor wat anderen denken. Toch ga je op jouw manier je eigen gang. Het maakt je in een bepaald opzicht onafhankelijk. Ik kan het niet laten om even naar vroeger te kijken. Bijna 18 jaar geleden werd je geboren, op één van de laatste sneeuwdagen van de strenge winter van 1979. Je had haast om geboren te worden; dokter Paul en ik waren maar net op tijd. Je was erg klein en je moest meteen naar een ander ziekenhuis. De zuster zei: „Die haalt het niet!” Mamma heeft jou toen niet eens gezien. Daar lag je dan: een klein meisje van 2' pond, in de couveuse. Voorlopig zou je daar blijven: in een glazen kastje met allemaal tellertjes, buisjes, en slangetjes. En het wonderlijke was dat ik meteen wist: 'dat is mijn dochter'. Het is een gevoel dat je niet precies uit kunt leggen, maar ik zie het nog voor me en ik voel het ook nog. Dat gevoel voor jou heb ik altijd gehouden. Een heel bijzonder mensje. Sommige mensen die jou zagen zeiden: dat ze dat in leven houden! Dat deed wel even zeer, maar wij waren blij met jou. Je groeide snel, alsof je haast had om naar huis te kunnen. Na Pasen mocht je inderdaad naar huis. De eerste dag thuis lachte je naar mamma. Alsof je zeggen wilde: hier ben ik thuis! Weer een paar weken later werd je gedoopt. De kerk zat vol. Dominee Berend was zichtbaar ontroerd en wij niet minder. Later heb je het bandje van de kerkdienst heel wat keren beluisterd. Waarom ik je dit vertel? Je weet het immers allemaal al? En toch moet ik er mee beginnen. Ik kan jouw begin niet los

zien van wie je nu bent. En je weet dat dat begin er al eerder was dan op die dag dat je geboren bent. Dat vind je heel mooi in Psalm 139, de psalm die op je geboortekaartje staat. Al voor je geboren werd, wist God wie je zou worden. Dat hebben we altijd geloofd. Er zit een plan achter je leven. En dat geloven is voor ons een zeker weten. Gods ogen zagen jou al toen je nog maar een speldenknopje klein was. Hij heeft je niet los gelaten toen je groeide en ook niet nadat je geboren bent. Diezelfde Psalm zegt mij ook dat we allemaal uniek zijn voor God. Het maakt niet uit of je oud of jong bent, ziek, gehandicapt of hoogleraar. Dat vind ik ook heel bijzonder in de Bijbel.

Je kunt je indenken dat er ook vragen zijn. Soms vind je dat we niet zo moeilijk moeten doen. Maar je bent die vragen ook al tegen gekomen. Je tante Mieke heeft het in een gedicht verwoord: „zal iets ontbreken misschien, we hebben zoveel gebroken gezien”. Soms komen die vragen heel dichtbij als jong leven zomaar opeens wordt afgebroken. Het laat mij niet los, en het raakt jou ook. Als je jong bent gebeurt er veel, maar je moet verder. Verkering,

Al voor je geboren was, wist God wie je zou worden

examens, toekomst. Maar je bent er ook mee bezig, het gaat niet aan jou voorbij. Vandaag kwam het verdriet heel dichtbij. Je kwam thuis, tranen in je ogen. Jaap uit jouw klas was voor de trein gesprongen. Vrijdag had je met hem gepraat en je vertelde thuis dat hij zo sympathiek was. Een dag later is hij er niet meer. „Hoe kan dat nou? Er was niets aan hem te merken.” Je wereld werd daardoor minder voorspelbaar. Toch gebeurt dit wel in ons leven. Wie weet er wat er in het binnenste van de mensen speelt?

We hebben even naar de televisie gekeken, naar een kerkdienst. Muziek: „Heer, als ik me niet open stel voor U, wilt u zich dan toch niet afwenden van mij?” Op zo'n moment is dat heel indringend. Welk antwoord had Jaap op zijn eigen leven? Was het alleen maar de buitenkant? Was hij toch heel eenzaam? Wist hij niet naar wie hij toe moest met zijn vragen? Waarom springt zo'n leuke en spontane jongen,

door iedereen gewaardeerd, die bovendien erg goed kon leren, zomaar voor de trein? Wat moeten zijn ouders meemaken?

We hebben ook het verhaal in de krant over Gert gelezen. Een jaar geleden doodgerekend door een dronken automobiliste. Je kende het verhaal, want ik praat vaak met de moeder van Gert. Een gelovige vrouw, maar ze is kapot van verdriet.

Er zijn mensen die God de schuld van al die ellende geven. Dat antwoord kan ik me indenken, maar ik vind het te gemakkelijk. Maar het is ook weer te gemakkelijk om te zeggen dat God het zo heeft gewild. Je merkt het: het past niet op elkaar. Hoe kan dat nou? God heeft het niet gewild, maar had Hij het kunnen voorkomen? Er zijn mensen die al die antwoorden in een sluitend schema willen vangen. Het geloof moet precies kloppen. Ik zou bijna zeggen: trap daar niet in! Zo is het niet! Je kunt niet op alles een pasklaar antwoord geven. Dat zie je in andere godsdiensten. De islam zegt dat het Allah's wil is. Je mag je er dus niet tegen verzetten, Allah wil het zo. Gelukkig is het christelijke geloof niet zo.

Wij mogen vragen stellen. En dus is er ook niet op alles direct een pasklaar antwoord. Het heeft mij erg geholpen dat dat zomaar mag. Dat vind ik zo bijzonder aan het christelijk geloof; dat we God als een Vader mogen zien, die je van alles mag vragen. Je mag zomaar met je vragen bij God op schoot klimmen.

Er zijn ook mensen die beweren dat er geen antwoord is. Trap daar ook niet in! Het is zoeken, zoeken, een stukje antwoord, steeds weer verder zoeken. Je legt een puzzelstukje, maar het ligt verkeerd. Je legt het ergens anders: weer verkeerd. En opeens ligt het ergens en zie je wat het voorstelt.

Ik schreef over jou als klein meisje in de couveuse. Daarna werd je een peutertje. Dat was erg gezellig. Je ging al snel praten. Soms dachten we: „hadden we jou maar nooit geleerd om te praten”. Het stopte inderdaad nooit, behalve als je sliep. Hoewel: heel vaak werd het praten zingen. Met een psalmboek in de hand op de stoel verzon je allerlei eigen psalmen. Je werd een kleuter. Er kwam een broertje bij. „Ik wil geen broertje, ik wil een zusje!” De basisschool. Wat was het moeilijk om 'ja ju' te zeggen. Je hebt er een jaar over gedaan, want je was nogal verlegen.... Dan de lagere school. Je leerde te lezen en er ging een wereld voor je open. Thuis hadden we iedere week kinderclub. Wat

genoot je daar van. Je nam altijd vriendinnetjes mee uit jouw klas. Je hebt het natuurlijk niet op die manier opgevat, maar eigenlijk was het jouw manier om iets te doen aan evangelisatie, iets te vertellen uit de Bijbel. Je groeide groter en opeens stond je daar op dat podium in de Schouwburg. Je moest een stukje solo zingen. Met grote stappen en een veel te grote mand aan de arm beende je het podium op. We hoorden de trilling in je stem, maar je deed het! Het kleine meisje werd groot. Het werd tijd voor de middelbare school. Tot nu toe was alles veilig. Een basisschool met een fijn team met onderwijzers die het geloof serieus namen. En niet te vergeten: mamma in het schoolbestuur. Ze was bijna iedere dag op school. De avond voor je eerste schooldag op de nieuwe school hebben we met elkaar gebeden. Alles zou immers anders worden. Maandenlang ging je lachend en zwaaiend naar school. Je had een leuke klas en je ontmoette er ook christelijke vriendinnen. Mijn geloof zegt mij dat dat niet toevallig was. Iedere zondag ging je mee naar de kerk. We vroegen ons wel eens af wanneer je zou gaan protesteren. Dat hoort toch bij pubers? Bij jou was het andersom: je miste de kerk als je ziek was.... Je mocht onze dominee Wim erg graag en je ging ook met plezier naar catechisatie. Je hield je hobby's; de muziek was daarbij veruit favoriet. Je ging wel anders naar ons als ouders kijken. Je schaamde je vaak voor mamma, vertelde je later, en misschien ook wel voor je vader. Daar is niks mis mee. Je hebt ook je eigen wereld, dingen die je niet tegen ons vertelt. Dat heeft niets met 'stiekemigheid' te maken. Kinderen moeten ook een stukje wereld voor zichzelf kunnen hebben. Ik weet lang niet alles van je, hoe je over de dingen denkt. We hebben ook niet veel tijd om met elkaar te praten. Jij hebt het druk met je examens en je hobby's, en ik ben veel te weinig thuis door mijn werk en de kerkenraad. Dat vind ik wel jammer, want die 18 jaar ging snel voorbij. Gelukkig heb ik niet de indruk dat je me veel verwijten maakt. Je vader en je moeder. Ze hebben, merk je op, niet altijd gelijk. Wat eerst heel vertrouwd was, daar zet je nu je vraagtekens bij. Zo is het ook met het geloof. Wat eerst vertrouwd en zeker was, dat komt later wel eens op losse schroeven te staan. Nu denk ik dat de één het daar gemakkelijker mee heeft dan de ander. De één botst eerder, de ander accepteert het gemakkelijker. Ik denk dat jij eerder moeite zult hebben met het gedrag van mensen dan met wat God doet. De indruk die je geeft is dat je op jouw manier een bepaald vertrouwen hebt opgebouwd. Dat is niet op basis van je verstand, bij jou is het veel meer gevoelsmatig. Je houdt niet zo van bere-

deneren. Ik zeg wel: de indruk die je geeft, want het gekke is weer dat we daar nooit over praten. Wat is nu eigenlijk vertrouwen? Kun je je dat voorstellen? Wat betekent vertrouwen voor jou? Wat betekent het voor mij?

Daar vraag je me wat! Wat betekent vertrouwen voor mij? Toen ik 5 jaar oud was mocht ik van mijn vader een keer in een diep bad zwemmen. En ik kon helemaal niet zwemmen! Ik kon alleen met mijn handen langs de rand vooruit komen. Halverwege realiseerde ik me dat dat eigenlijk toch wel gevaarlijk was. Ik zou zomaar kunnen verdrinken. En tegelijk wist ik: aan de andere kant staat mijn vader. Als het mis gaat, haalt hij me eruit. Dat is vertrouwen. Je weet dat het mis kan gaan, maar je weet ook dat er iemand is die voor jou zorgt. Dat gebeurt zelfs als je meters ver weg bent....

En dan dat verhaal van Gert en van Jaap: hoe zit dat dan? Nee: ik laat nu toch dat verhaal over dat vertrouwen even zo staan. Het is geen antwoord op alle vragen. Maar voel je wat ik ermee bedoel? Ik hoop dat wij jou ook zo'n basisgevoel van

Laat ik je in vertrouwen gaan?

vertrouwen mee hebben kunnen geven in de afgelopen 18 jaar. Er kan om jou heen van alles gebeuren, en toch....

Dit jaar ga je deur uit. Je wilt graag een jaar naar de Evangelische Hogeschool. We vinden dat een goede keus, waar we echt dankbaar voor zijn. Je kunt daar in geestelijk opzicht verder groeien en ook voor de praktijk is zo'n jaar goed. Een tussenstap, onderweg naar je eigen wandeling door de wereld.

Laat ik je 'in vertrouwen gaan'? Ja! Natuurlijk hebben we onze zorgen. Maar die zorgen komen meer vanuit de hardheid van de maatschappij dan dat we denken dat je alle remmen los gooit. Waar ik me zorgen over maak? Je hebt nu twee jaar verkering met Theo. Hij heeft een heel andere achtergrond dan jij. Je verdedigt hem tegenover ons en dat is terecht. Maar we maken ons wel zorgen als Theo niet leert te geloven. Daarmee bedoelen we echt niet dat hij niet wil geloven. Er is iets wat hem tegenhoudt. Net zoals hij zijn vader mist, zo mist hij ook een hemelse Vader. Maar hoe moet het met jullie verder als Theo nooit die Vader ontmoet? Je mist veel in een huwelijk waarin de één wel gelooft en de ander niet. Ook als je erg veel van elkaar blijft houden, mis je (te) veel als je je geloof niet kunt delen. Ik kan me niet voorstellen hoe het zou zijn als mamma niet

zou geloven. Het is zo fijn dat we dat samen delen. Wat geef ik je mee? Hou vol! Dat is in onze tijd heel belangrijk. Laat je niet afleiden door de samenleving, door de drukte, maar neem de tijd voor het geloof. Misschien word je lid van een kerk waar spanningen zijn. Daar zijn christenen goed in. Maar ook dan: hou vol! En gelukkig zijn er ook heel andere dingen die in de kerk gebeuren. Ik zou me mijn leven niet kunnen en willen voorstellen zonder al die contacten met andere mensen uit de kerk. Hou vol dus! Zorg dat je bidt, lees uit de Bijbel, ga naar de kerk, ontmoet andere christenen. En vooral: hou de lijn met onze Hemelse Vader vast. Dat gaat soms gemakkelijk, soms ook best moeilijk. De ene keer lijkt God vlakbij, met zijn arm om jouw schouder, de andere keer verder weg. Maar nogmaals: hou vol! God blijft wachten, net zoals de vader dag en nacht op zijn verloren zoon bleef wachten. Ben ik nu niet teveel aan het preken? Misschien wel. Maar alvast een beetje afscheid nemen van een dochter die de deur uit gaat is niet niks. Dan wil je als het ware nog even inhalen waar je niet genoeg aan toe bent gekomen. Uit jouw Latijnse woordenboek heb ik geleerd dat communicatie betekent dat je iets deelt met elkaar. Probeer het maar: als je lief en leed deelt met anderen en deelt met je Hemelse Vader ziet het leven er anders uit. Dat heb ik in de afgelopen jaren wel mogen ervaren. Jammer dat we het daar niet vaker over hebben, eigenlijk.

Je vader Roel

*N.B: de namen in deze brief zijn
(in 'Opbouw') gefingeerd.*

Wat mij bezielt!

OPBOUWDAG

Jeruzalem kerk Utrecht

5 April 1997

Zingen, mime, dans, drama,
brieven, groepsgesprek

De kerken in de Arabische wereld

2. Wat gebeurt er?

P.J. van Kampen, Ede

Als we onze rondreis door het Midden-Oosten vervolgen, is het van belang op te merken hoeveel er in die wereld gebeurt dat ons ontgaat of waar we meestal nauwelijks weet van hebben. Ondanks alle berichtgeving in onze media over de Arabische wereld is er ook heel veel niet bekend. En dat terwijl die factoren soms een grote rol spelen in het geheel van het leven en ook van de positie van onze Arabische broeders en zusters.

De betekenis van bevolkingsgroei

Daarbij moeten we in de eerste plaats aan Egypte denken. In de tijd van de farao's kende het land, schatten geleerden, tussen de vier en zes miljoen mensen. Nu zijn dat er ongeveer zestig miljoen! En elk jaar komt er naar schatting één miljoen bij. Egypte is ontegenzeggelijk een uitgestrekt land, maar nagenoeg allen wonen bijeen in de buurt van de Nijl. Die is natuurlijk niet qua omvang toegenomen sinds de tijd van Mozes. Wat wil de toename van één miljoen zielen (en lichamen!) per jaar zeggen? Het betekent een ongekende trek naar de steden, vooral naar Caïro. Het betekent een enorme sociale druk en zoeken naar banen. Het betekent kansarmoede bij velen. Het betekent een steeds groter probleem voor de overheid om al die monden te voeden. Het wil zeggen dat de bevolking van Caïro jaarlijks met een miljoen mensen toeneemt (bijna althans). Nu zijn het er ongeveer 16 miljoen, maar, zeggen deskundigen, het kunnen er inmiddels ook al wel 17 miljoen zijn. Deze cijfers hoorde ik ruim een jaar geleden... Het houdt ook in dat de gemiddelde leeftijd van dat volk steeds lager komt te liggen. Steeds meer relatief jonge, onervaren mensen komen op voor hun rechtmatig verlangen naar een zekere mate van welzijn en geluk. Dat vervulling van die wens steeds moeilijker wordt, betekent een rijke voedingsbodem voor romantisch hunkeren naar een rechtvaardiger

samenleving en voor islamitisch fundamentalisme en bijgaand extremisme.

Als de Egyptische staat eerst maar eens genormeerd zou zijn door de Islam, dan werd alles wel beter!

Politieke en etnische tegenstellingen

Laat geen moslim naar ons toe te dierbaar doen over de Oemma, de verenigde Islamitische natie. Die bestaat inderdaad tijdens de Hadj, de pelgrimstocht naar Mekka, enigszins, tijdelijk. In de praktijk van het dagelijks leven en de dagelijkse politiek zijn er de tegenstellingen tussen politieke systemen en ook wel etnische of religieuze groeperingen. Men kan wijzen op de gruwelijke en langdurige oorlog tussen Irak en Iran, die in de jaren '80 vele honderdduizenden levens gekost heeft. Dat zijn dan Arabieren (Irakezen) tegen niet-Arabieren (Iraniërs). Denk aan de Iraakse inval in het kleine, maar o zo rijke Koeweit. Beide landen zijn gelijkelijk Arabisch.

de Arabische wereld is op politieke, religieuze en etnische gronden zeer complex

Irak en Syrië hebben elk een eigen Baath regime, maar wel zo dat ze elkaar naar het leven staan! Vorig jaar mocht ik Syrië niet in en vermoed dat dat kwam door een Irakees stempel in mijn paspoort. Duizenden, zo niet tienduizenden Jordaniërs moesten in het begin van de jaren '90 de Golfstaten verlaten, vanwege de positiekeuze van koning Hoessein ten gunste van z'n oosterbuur Saddam Hoessein in de crisis rond Operatie 'Desert Storm'. De burens Egypte en Lybië hebben diverse malen grote aantallen onderdanen, die in het andere land werkten, de grens overgezet, als aanduiding van ernstige conflicten tussen beide regeringen. De Egyptische overheid heeft een en andermaal haar ernstig bezwaar tegen het Soedanese bewind kenbaar gemaakt, vooral na de moordaanslag

op President Moebarak, die, naar in Egyptische kring aangevoerd wordt, op instigatie van het zeer Arabische bewind in Khartoem zou zijn gepleegd. En ga maar door!

Wie weet nog van de zeer bloedige onderdrukking van opstanden tegen President Assad van Syrië, die in het begin van de jaren '80, het leven heeft gekost aan tienduizenden mensen? De stad Hama aan de rivier de Orontes die voor een groot deel verwoest en uitgemeord is? Wie weet van tegenstellingen tussen zuivere Soennitische Moslims en Alawieten, een 'kettters' geachte groep binnen de Islam, waar President Assad toevallig toe behoort? Toen een groep Nederlanders een Christelijke Vredesconferentie in Bagdad bijwoonde, twee jaar geleden, viel ons op hoe enkele aanwezige Sjiitische sjeiks, duidelijk vertegenwoordigers van de meerderheid der bevolking, door vertegenwoordigers van de Soennitische minderheid die wel de macht heeft, met grote en kleine pesterijen werden bejegend. (Hoe valt anders ook te verklaren dat de wereld Saddams regime ondanks alles toch een beetje is blijven steunen? Omdat men doodsbenuwd is voor een Sjiitisch regime dat gemene zaak met het Sjiitische buurland Iran maakt dat overal z'n fanatieke en terroristische vorm van geloof wil exporteren.) Dan is hier nog niet gesproken over de grote etnische en religieuze tegenstellingen in Soedan: een Arabische Islamitische overheid die al vele jaren probeert om het christelijk of animistische Zuiden te onderwerpen en daar de meest waanzinnige gruwelen voor heeft aangericht. Samenvattend: de Arabische wereld is op politieke, religieuze en etnische gronden zeer complex.

Een ijzersterk geheugen en een cultuur van 'eer'

Daar komt nog een ding bij. In de Arabische wereld weet men na lange tijd zich dingen te herinneren. Al zijn de Kruistochten nu negen eeuwen geleden, daarmee zijn ze natuurlijk nog niet uit de herinnering geweken. Men weet er nog alles van en het voedt de latent aanwezige anti-westerse gezindheid. Maar nog verder terug reikt de herinnering. In het

lezenswaardige boek van een Koptische priester Tadros Malaty, *Introduction to the Coptic Church*, maakt deze Egypte-naar zich nog vreselijk kwaad over alle vermeend of reële onrecht dat Egyptische Christenen is aangedaan bij het Concilie van Chalcedon, in 451. Ook al stamt het boek uit 1993 en is het dus bijna vijftien-en-een-halve-eeuw geleden, wat heeft dat ermee te maken? Onrecht is en blijft immers onrecht! Denken we ter vergelijking eens aan de opstelling van Ronald Reagan, die ten tijde van het Irangate schandaal serieus voorstelde de discussie maar te stoppen; het was inmiddels twee jaar geleden! Er is een kloof in waarneming tussen Arabieren en niet-Arabieren. Een goede naam moet men te allen tijde hoog houden, gezichtsverlies is het ergste dat er maar bestaan kan. Soms willen christenen vanwege verlies aan 'eer' naar het buitenland emigreren.

4-5% van de bevolking

In het Arabische leven moeten we derhalve vele dubbele bodems vermoeden en ermee rekenen dat we vooral niemand voor 't hoofd stoten. We moeten ons ook hoeden voor snelle generalisaties. De situatie, op allerlei gebied, ligt altijd weer verscheiden. Dat geldt ook, en zeker, voor de situatie van de Kerk aldaar. Wel lijkt het juist te stellen dat zo'n 4-5% van de totale bevolking van het Arabische Midden-Oosten Christen is, waarbij de totale schakering meege-rekend is: alle gezindten! Wat we ook vernemen is dat de christelijke bevolking van het Midden-Oosten steeds verder afneemt, in elk geval procentueel. We volgen die ontwikkeling voor een paar landen.

1. De Kerk van Egypte

De grootste Christelijke Kerk treffen we in Egypte, vanouds een bolwerk van de Kerk. Het cijfer van acht miljoen leden is reëel, zeggen deskundigen. Neemt hun aantal echt af? Moeilijk om te zeggen. Toch zijn diverse dingen op te merken. Er wordt zelden vergunning afgegeven voor kerkbouw of restauratie van een bestaand kerkgebouw. En dat in een tijd waarin letterlijk vele honderdduizenden moskeeën worden gebouwd! Dat is een dramatische wanverhouding die weinig goeds voor de toekomst voerspelt. Elk aanpassen van een kerkgebouw, tot de aanleg van een toilet toe, moet bij het Bureau van de President worden gemeld en aangevraagd. Zelfs voor deze kleine zaken komt vaak geen toestemming. Anderhalf jaar geleden was er commotie over het feit dat buitenlandse toeristen entree zouden moeten

gaan betalen voor bezoek aan kerken, zelfs voor het bijwonen van diensten. De Koptische Kerk ageerde daar fel tegen. (Ik was op dat moment net in het land, maar weet niet hoe het conflict afgelopen is.)

Voeg daarbij dat er juist de laatste tijd herhaaldelijk van de moordaanslagen op Koptische boeren of handelaars melding wordt gemaakt, vooral in Opper-Egypte, het Zuiden waar de Christenen relatief talrijk en niet zelden behoorlijk gegoed zijn. Er zijn verhalen van mafiose beschermings-taktieken: je moet voor 'bescherming' een fors bedrag gaan neerleggen. Zijn echter al die stellig trieste verhalen voortgekomen uit de kloof tussen Christen en Moslim? Dat laatste is niet altijd duidelijk. Dat geldt ook voor de talrijke verhalen die de ronde doen over het kidnappen van Christelijke meisjes. Het valt niet mee om daar een objectief juist beeld van te krijgen, al kan men meldingen onmogelijk afdoen als stemmingmakerij. Ook lijkt duidelijk dat een aanzienlijk aantal

dat steeds meer Moslims steeds minder Christenen ontmoeten

Koptische christenen jaarlijks naar de Verenigde Staten of Europa wil vertrekken. Soms lukt dat, soms ook niet; de trend op zich lijkt echter vol betekenis.

2. De kerk van Jordanië

In het vorige artikel is al gewezen op het tolerante karakter van de Islam in Jordanië. Toch vernam ik ook daar van vertrek van vele Christenen uit hun geboorteplaats en dikwijls ook uit Jordanië. Opnieuw, ik kan de juistheid en reikwijdte van het verschijnsel niet beoordelen, maar de verhalen waren er wel. In de Christelijke stad Madaba, ten Zuiden van Amman, bestond de bevolking twintig jaar geleden voor 90% uit Christenen; nu zou dat percentage 35% zijn. De mensen vertrekken uit de stad waar je in de St.Georgioskerk 't beroemde mozaïek van het Land kan zien met Jeruzalem in het midden. Moslimse burenen nemen hun landerijen over, waardoor de druk op de achterblijvers lijkt toe te nemen om ook te vertrekken.

3. De kerk van Libanon

Libanon gold vanouds als het land met de sterkste christelijke bevolkingsgroep. De getalsmatige verhouding tussen

Moslims en Christenen was ongeveer 50-50, wat weerspiegeld werd in het feit dat de hoogste politieke functies in het land verdeeld werden op vergelijkbare schaal. Libanon was het voorbeeld hoe het in het Midden-Oosten tolerant en vreedzaam kon toegaan. We weten inmiddels welke verschrikkingen het land de afgelopen twintig jaar heeft doorgemaakt. Een van de gevolgen is dat de christelijke bevolking van 50% naar 35% is teruggelopen. Die tendens lijkt door te zetten.

4. De Christenen op de West Bank

Hetzelfde valt te melden van de West Bank. Bij een gesprek dat ik vorig jaar had in Bethlehem, waar de Palestijnse vlag toen nog niet zo lang wapperde, kwam ook het vertrek van vele christenen uit de stad aan de orde. Ze zien geen toekomst in de huidige ontwikkelingen. De stad waar Christus geboren is en de Geboortekerk een toeristische attractie is, is, als deze trend doorzet, straks bijna geen christen meer te vinden. Zo ver is het nu nog niet. (Overigens, in geen enkele regio van het Midden-Oosten is de terugval in het aantal Christenen in deze eeuw dramatischer geweest dan in dit gebied, rond en na de stichting van de Israëliëse staat...) Voeg daar nog aan toe de vele Nestorianen oftewel de Assyriërs die uit Irak of Iran uitgeweken zijn, of de Jakobieten, Kerkturken, en we zien hoevelen uitwijken naar het Westen. Dat betreft echter geen Arabieren.

Voorzichtige conclusies

Eén conclusie lijkt gewettigd: veel mensen willen graag naar het Westen, hun eigen regio uit. Dat zegt iets over politieke instabiliteit, bevolkingsdruk, en afname van het democratisch gehalte van beleidsbeslissingen door nationale regeringen. Het zegt ook wat over het wereldwijd bestaand verlangen van mensen naar groter welvaart en kansen voor hun kinderen. Wie vindt dat onze familieleden in de jaren '50 legitiem naar de States, Canada of Australië emigreerden, moet het ook deze mensen gunnen te streven naar verbetering van levenssituatie. Wat nu opvalt is dat het vaak christenen zijn die willen gaan en die er ook in slagen. Dat zegt wellicht iets over hun nood, maar het kan ook een indicatie zijn dat ze beter opgeleid zijn en betere kans maken om te vertrekken. Maar ook in dat geval, dat relatief gunstige geval, blijft het een groot probleem dat steeds meer Moslims steeds minder Christenen ontmoeten van wie ze zouden kunnen horen wat het Evangelie inhoudt.

Wonen in een kraakpand

Onder de bovenstaande titel verscheen het 37e deel van de serie Hulp bij Bijbelstudie. De onder-titel luidt: 'Christen-zijn in een ontkerstende wereld'.

De titel van de Special verwijst naar de gelijkenis in Mattheus 12:43-45, waarbij de boze geest samen met andere boze geesten „het leegstaande huis kraakt”. Dat gebeurt ook in onze tijd. Allerlei christelijke normen en waarden worden losgela-ten; allerlei nieuwe mogelijkheden worden aan ons gepresenteerd. Hoewel: wat is nieuw?

Is de wereld een kraakpand?

De brochure bestaat uit 2 delen. In het eerste deel wordt de vraag gesteld: Is de wereld een kraak-pand? Ds. M.R. van den Berg trekt een lijn naar de Renaissance en de Reformatie. Maar ook: hoe zit het nu? En: zouden er boze geesten achter de uitverkoop van christelijke waarden kunnen zit-ten? Daarna wordt een aantal ontwikkelingen kort geschetst: abortus, euthanasie, seksualiteit, occultisme, reïncarnatie, en veel uitgebreider: het syncretisme (de samenvoeging van elementen uit allerlei godsdiensten). Ds. Van den Berg heeft daar al eerder, mede vanuit zijn ervaring in de zending, behartenswaardige dingen over gezegd (in: Getuigen, 1975). Het is terecht dat in deze brochure het syncretisme extra aandacht krijgt, want jongeren (en ouderen) worden er werkelijk mee overspoeld. Mijns inziens zou nog wat meer aandacht voor New Age 'in de praktijk' in dit ver-band op zijn plaats zijn geweest, want via de muziek, winkels, boeken (en geuren!) komen op een subtiele manier dagelijks erg veel 'vreemde' ideeën op ons af. Overigens bevat het tweede deel van de brochure meer concrete gegevens die met deze ontwikkeling te maken hebben.

Afgoderij

Het tweede deel van de brochure stelt de vraag: wat is afgoderij (vroeger en nu)? De oude magi-sche gebruiken (zoals in Israël, of in de Rooms-Katholieke Kerk) komen terug in de vorm van mascottes voor sportmensen en in allerlei rituelen. Vooral de zakenwereld wordt erdoor geïnfiltreerd. Het zijn vaak peperdure cursussen, voorzien van een magisch sausje. Piet Vroon steekt er in De ziel te lijf (blz. 200 e.v., 1995) de gek mee, maar: welke principiële argumenten heb je als jong christelijk medewerker, wanneer je door je baas wordt verplicht om aan zo'n cursus mee te doen? Ds. Van den Berg eindigt met de oproep om waakzaam te zijn. We komen als christenen in West-Europa steeds meer in de positie van de eer-ste christenen terecht. We behoren, door onbe-sproken kinderen Gods te zijn, te schijnen als lich-tende sterren.

De brochure biedt zicht op een aantal heden-

daagse ontwikkelingen, die de aandacht vragen. Hoe gaan we daar als christenen mee om? Het is een boekje dat in een notendop aan een aantal zaken 'tipt'. De Special is geschikt voor jongeren en ouderen die wat meer om zich heen willen kij-ken en daarmee gescherpt willen worden in hun waakzaamheid. Zoals alle NGJ-brochures ziet ook nummer 37 in de serie Hulp bij de Bijbelstudie er weer goed verzorgd uit.

N.a.v.: Ds. M.R. van den Berg, Wonen in een kraakpand. Christen zijn in een ontker-stende wereld. NGJ-brochure nr. 37; te bestel-len door overschrijving van f 6,90 op giro-nummer 39.10.300 t.n.v. Stichting N.G.J. te Amsterdam, o.v.v. titel en nummer.

H. Algra, Den Helder

Paulus over de grote gevolgen van Pasen

Dat is de ondertitel van het boekje, dat ds. G. Gunnink over Pasen geschreven heeft. Hij geeft daarin een nadere uitleg van 1 Cor. 15, wel genoemd het hooglied der opstanding. De vrijge-maakt-gereformeerde predikant uit Amersfoort-West geeft een nauwkeurige exegese van de diverse tekstgedeelten. Het geheel wordt ons gepresenteerd in een originele en pakkende stijl. Getuige de je- en jij-vorm is het boekje vooral bestemd voor de jeugd. De auteur laat de bijbelse lijn in het Paasverhaal zien. We moeten bij het Oude Testament beginnen. (p. 17). Fijntjes merkt Gunnink vervolgens op hoe Tomas, die het bijzon-der moeilijk had met de verwerking van het Paas-gebeuren, via de kerkgang erbovenuit kwam. (p.27). Terecht geeft onze collega uitvoerig aan-dacht aan de „consumentenmentaliteit”: „laat ons eten en drinken, want morgen sterven wij” (vs. 32). Deze staat haaks op de beleving van het Paasevangelie! Wij hebben te tonen, dat wij niet VAN deze wereld zijn. Daaruit moet men overi-gens geen verkeerde conclusies trekken. Want: „Christenen kiezen niet voor het getto, niet voor het reservaat, niet voor het eiland. Ze kiezen wel voor het zingen van het abc van psalm 1 en van alle psalmen.” (p. 63). Over de opstanding der doden en wat ermee annex is wordt zeer troostvol geschreven (zie Hoofdstuk 6 p. 67-77). In het slot-hoofdstuk: „Dood zonder doodsteek” trekt de schrijver om zo te zeggen alle registers open. Het is een inspirerende finale! Wat onze kritiek betreft het volgende: Ik had graag gezien, dat ten aan-zien van het eeuwige leven ook de dieptedimensie belicht was. De behandeling van de stof, die 1 Cor. 15:12-22 ons biedt, vind ik hier en daar te schematisch. Ik geloof niet, dat Petrus in zijn tweede zendbrief als hij het heeft over de komende wereldbrand aan een vernietiging van hemel en aarde gedacht heeft. (p. 79 en 80). Dan verbleekt m.i. uiteindelijk elke vorm van continui-teit. Opvallend is voorts, dat de auteur al gaat hij op die toer toch in dat kader op p. 88 opening geeft aan een gelovige fantasie waardoor in een

nieuwe wereld eventueel plaats is voor het zien van een vervolmaakte Rembrandt en het horen van een volmaakte Bach.

Ik laat het hierbij. Wij hebben dit boek met belangstelling gelezen en hebben er veel waarde-ring voor. Het bepaalt ons op indringende manier bij de rijkdom van 1 Cor. 15.

Bijbelstudieverenigingen kunnen met dit boek hun winst doen.

Gespreksvragen zijn aan elk hoofdstuk toege-voegd.

N.a.v. ds. G. Gunnink: 'Dit grote verhaal'. Uit-geverij De Vuurbaak Barneveld - 100 pag. - f 19,75.

O. Mooiweer, Enschede

Kruimels van de tafel

Twee schilderijen (2)

Wanneer ik met het schilderij van de vorige keer klaar was, zou ik nog een tweede maken. Want Christus' dood is heus niet in één enkel schilderij te van-gen. Dat tweede schilderij zou een groot stadspan van immense afmetingen voorstellen: een grote woestijn van asfalt. De enige begroeting in deze asfaltwoestijn bestaat uit eindeloze rijen parkeermeters, verkeerslichten en lantaarnpalen met neonlampen. Rondom het plein zou ik moderne gebouwen van glas en beton schilderen, vooral bankgebouwen, maar ook hotels en flats. Nergens is een spoor van leven te bekennen. Je ziet geen auto, geen fietser. Er is sprake van een absolute verlatenheid. Midden op het plein rijst een massief kruis van gewapend beton op. En aan dat kruis hangt Christus, klein en nietig in die geweldige lege ruimte. Nergens is iemand te zien. Alleen in een van de flats, zes of zeven hoog, wordt ergens een gordijn iets opzij geschoven en kijkt iemand door een kier naar die krim-pende, nietige figuur aan het kruis. Die éne nieuwsgierige met zijn steelse blik-ken, die zichzelf toch niet bloot geeft, accentueert alleen maar Christus' een-zaamheid. Alle andere gordijnen zijn stijf gesloten. Niemand is bij Hem geble-ven. Niemand wil iets met Hem te maken hebben. Hij hangt er in vol-strekte verlatenheid. Op dat schilderij zou ik mezelf dan ook niet schilderen. Want ook ik zou Hem alleen gelaten hebben. Zo was het ook in werkelijkheid. In vol-strekte eenzaamheid droeg Hij de zon-den van de wereld en van mij. En zijn dood die onze schuld is, geeft ons tege-lijkertijd het leven. O, wondere diepte van Gods wijsheid.

M.R. van den Berg, Groningen

Maranatha!

De bruid zingt: Kom!

Johan Klein, Rijswijk

„Er rolt straks een complete nieuwe maatschappij van stapel,” hoorde ik ds. Moggré eens zeggen in een preek over de opstanding. In die tijd klonk dat revolutionair: het beeld dat men zich van het leven op de nieuwe aarde had gevormd, was zeer onwezenlijk. Het vooruitzicht dat men daar niets anders omhanden zal hebben dan 'eeuwig zingen voor Gods troon', schrikte menigeen zelfs af.

De werkelijkheid zal veel adembemender zijn dan 'eeuwig zingen'. Het leven in het Vrederijk van Christus zal een enorme uitdaging betekenen: méé-regeren met Koning Jezus. Een uitdaging waar we nú al op kunnen ingaan.

Uitspraken van Jezus

Uit de tweede eeuw zijn een paar uitspraken van Jezus bekend die mondeling zijn overgeleverd. Volgens Justinus Martyr zou Jezus gezegd hebben: „Waar in ik u (bezig) vind, daarin zal Ik u ook oordelen.” En Clemens van Alexandrië tekende het volgende als uitspraak van Jezus op: „Vraagt om de grote dingen, dan zullen de kleine u er bij gegeven worden. Vraagt om de hemelse dingen, dan zullen u de aardse er bij geschonken worden.” In de gelijkenis van de talenten liet Jezus een heer die uit het buitenland terugkeerde tegen een slaaf zeggen: „In het kleine ben je trouw geweest, over het grote zal Ik je aanstellen” (Matt. 25:21). Met andere woorden: welke taak Jezus ons straks in zijn Koninkrijk zal toevertrouwen, hangt af van de trouw die we nú tonen. In m'n vorige artikel¹ schetste ik hoe de duivel de aandacht van christenen van het Koninkrijk Gods en het eeuwige leven heeft weten af te leiden. Ik sprak van een ontwikkeling in drie fasen. De eerste fase was die van *toewending* tot deze wereld, met de bedoeling een rechtvaardiger samenleving tot stand te brengen (horizontalistische theologie). De tweede fase is een *blijven steken* in deze wereld: de interesses van christenen komen steeds meer buiten het Koninkrijk Gods te liggen. Het aantal jong-volwassen christenen dat zich niet

meer abonneert op een christelijk dagblad en op christelijke tijdschriften neemt toe. Ze willen best in hun hart de Heer Jezus liefhebben, maar wat het nieuws betreft laten ze zich voorlichten door de wereldse media: de vaten die het hart van bloed moeten voorzien knippen ze af. Zo ontwikkelen ze geen antenne voor wat er zich op het gebied van het Koninkrijk Gods afspeelt. Dat uit zich ook in het giftenpatroon: veel christelijke organisaties die werk van onschatbare waarde verrichten, zien hun inkomsten teruglopen, omdat jonge christenen (althans een deel van hen) hun giften liever besteden aan organisaties waar de wereld ook al aan geeft: Amnesty International, het Rode Kruis, Artsen zonder grenzen. Als deze ontwikkeling zich doorzet, zal veel werk voor evangelieverbreiding, hulp aan de Lijdende Kerk en typisch christelijk ontwikkelingswerk moeten inkrimpen en op den duur zelfs moeten stoppen.

Geen roepingen meer

Christenen die zich niet oriënteren op het Koninkrijk, zijn voor God verminderd inzetbaar, schreef ik de vorige keer. Ze kunnen niet worden ingeschakeld als voorbidders (en juist voorbidders zijn zo hard nodig in het Koninkrijk!), als geldvoorzieners en... de kans dat ze zélf ooit

**Jongeren
willen merken
dat iets
de moeite waard is
om zich
voor in te zetten**

nog ergens een roeping voor krijgen is bijna uitgesloten! Roepingen zijn namelijk wel uit de Geest, maar ze komen niet uit de lucht vallen. Alleen christenen die zich betrokken weten bij de voortgang van Gods Koninkrijk en zich daarover laten voorlichten, kunnen er zicht op krijgen welke taak zij zelf eventueel op zich kunnen nemen. Een (van boven) uitgesproken roeping is daarvoor lang niet altijd nodig: vaak pak je dingen aan omdat ze je hart hebben en volgt later de bevestiging die het tot een 'roeping' maakt. Maar: uit het oog, uit het hart: wie zich niet laat informeren, kan moeilijk door de Geest worden aangeraakt.

En daarmee zijn we in de derde fase van de geschetste ontwikkeling terechtgekomen. Veel christelijke organisaties zien hun achterban langzamerhand vergrijzen: er is veel te weinig jong bloed dat de opvallende plaatsen opvult. Als er geen ommekeer komt, komen we binnen enkele decennia voor de situatie te staan dat er meer dan genoeg christelijk werk te verrichten is (evangelieverkondiging, hulp aan de Lijdende Kerk, christelijk ontwikkelingswerk, pastoraal werk, predikantswerk), maar dat *er geen mensen meer zijn om al dat werk te doen!*

Afrikaanse pastores?

'Je kunt de Heer ook in het gewone leven dienen' blijft altijd een waarheid als een koe. Maar als steeds minder christenen zich geroepen voelen een specifieke taak in Gods Koninkrijk te vervullen, is er iets aan de hand. Er is sprake van een trend. Het is fijn als alle schapen in geloof hun dagelijkse bezigheden verrichten en elke zondag trouw naar de kooi (lees: de kerk) komen – *maar waar halen we straks nog herders vandaan om die schapen te weiden?* Misschien uit de gelederen van de christelijke asielzoekers die ons land binnen-druppelen? Of rechtstreeks uit Afrika? Wat een vuur ineens! 't Zou niet eens slecht voor ons zijn, alleen maar beschamend. Natuurlijk is bovenstaande ontwikkelingsschets *eenzijdig*. Er zou een Opbouw-dik artikel te vullen zijn met nuancerings, blijken van het tegendeel, ontwikkelingen die in een andere richting (kunnen) wijzen. Voor al die nuances is in deze serie geen ruimte, omdat ze de bedoeling heeft een trend te signaleren. Ik hoop dat anderen met nuancerings de pagina's van Opbouw (blijven) vullen. Hoe meer ongelijk ik krijg, hoe liever het me is: het zal olie op mijn schedel wezen (Ps. 141:5). Maar ik ben bang dat mijn verhaal als beschrijving van een *trend* klopt. De hogedrukpan van de eeuwigheid is laaggedraaid, er komt geen stoom meer vanaf.

De uitdaging

Jongeren worden niet bezielde door de telkens terugkerende boodschap dat wij christenen 'helemaal niets hoeven te doen'. Jongeren willen merken dat iets de moeite waard is om zich voor in te zetten! Vinden ze in de kerk geen uitdagingen, dan vinden ze die wel in de

wereld in een (burgerlijke) carrière. Er bestaat geen grote uitdaging dan de boodschap dat Jezus zeer spoedig terugkomt en het de moeite waard is je op zijn Koninkrijk te richten. Grote werkers in Gods Koninkrijk haalden hun energie uit... het eeuwige leven. Johannes de Heer schreef: „Ten opzichte van zending en evangelisatie is er geen boodschap die meer aandringt op 'het handeling doen totdat Hij komt' (Luk. 19:13), 'de tijd uit te kopen, omdat de dagen boos zijn' (Ef. 5:16) en los te worden van deze wereld, omdat 'haar gedaante voorbijgaat' (1 Kor. 7:31).” Predikanten en prekende ouderlingen zou ik willen vragen: plaats uw preken in de spanning van Christus' terugkomst, maak zijn verschijning niet tot staart, maar tot uitgangspunt van al uw preken. Doe dat vooral in bemoedigende zin: waarschuwen voor hel en verdoemenis kán de zondaar op zijn weg doen omkeren, maar het breed uitmeten van de heerlijkheid van Jezus' Koninkrijk zál menige christen moed doen vatten om offers te brengen en zich aan de Here en zijn dienst toe te wijden. Ook preken over levensheiliging krijgen pas effect als die heiliging uit de cirkelgang van het hier en nu wordt weggetrokken en geplaatst wordt in het perspectief van de eeuwigheid. Zoals Petrus, die eenmaal had 'gefaald', dat deed in zijn tweede brief: „De dag van de Heer zal komen als een dief. Dan zullen de hemelruimten met een dof gedreun vergaan en de elementen vlam vatten en verdwijnen, en de aarde met al haar werken zal zich voor God moeten verantwoorden. Als dat allemaal zo verdwijnt, hoe heilig en vroom moet u dan niet leven! Zie gespannen uit naar de dag van de Heer en bespoedig zijn komst – die dag waarop de hemelruimten in vlammen zullen opgaan en de elementen wegsmelten door de hitte. Maar Hij heeft ons een nieuwe hemel en een nieuwe aarde beloofd, waar gerechtigheid zal heersen, en daar zien we verlangend naar uit. In afwachting daarvan moet u, dierbare vrienden, uw best doen om in Gods ogen vlekkeloos en onberispelijk te zijn en in vrede met Hem te leven. Bedenk dat het geduld dat de Heer met ons heeft, onze redding is” (2 Petr. 3:10-15, vert. Groot Nieuws). In deze tijd is er een groot verlangen naar een geestelijke 'opwekking'. Maar die kan niet doorbreken waar christenen achter hun eigen staart aanjagen en in cirkeltjes ronddraaien. Johan de Heer schreef over 'het verlangen naar waar, geestelijk leven' het volgende: „Het is van belang hierbij op te merken dat deze ontwakings der Maranatha-

gedachte⁴ een begeleidend verschijnsel is van de in de laatste honderd jaar herleeft evangelisatie- en zendingsactie, van bijbelverspreiding en onderzoek der Schriften. Voorts merken we op dat bij alle grote opwekkingsbewegingen van de laatste honderd jaar de Maranathagedachte steeds naar voren trad en deze haar getuigen had in de verschillende kerken en kringen.” Niet álle jongeren zullen door deze boodschap van Jezus' spoedige terugkomst worden geïnspireerd; er zullen er ook door worden afgestoten, want échte evangelieprediking maakt (onbedoeld) scheiding. Let op het élan van de blijvers!

Aad Kamsteeg

Dat brengt me bij m'n laatste onderwerp. Ik zie gebeuren dat in de 21e eeuw consequenties van het christen-zijn gigantisch zullen zijn. Aan heel veel dingen die dan 'gewoon' zijn zullen we niet kunnen meedoen en van heel veel andere dingen zullen we worden uitgesloten omdat we er in de ogen van de wereld 'niet in passen'. Ook zonder brute vervolging kunnen we veel subtiele tegenwerking en achteruitzegging verwachten, niet het minst van de kant van moderne, aangepaste christenen. Ons geloof zal door elkaar worden geschud, doordat ze zóveel praktische conse-

Chinese christenen maken zich geen zorgen voor de dag van morgen, ze rekken hun halsspieren uit naar de dag van Christus

quenties met zich meebrengt, dat het haast niet meer is op te brengen. Dan móet het geloof van diegenen die eigenlijk vooral voor *dit* leven zekerheid bij Christus hebben gezocht, haast wel bezwijken. Alleen een voortdurende en steeds weer herhaalde prediking waarin het 'eeuwig gewicht van heerlijkheid' breed wordt uitgemeten, kan christenen de moed geven 'de lichte last der verdrukking' op zich te nemen en 'het lijden van de tegenwoordige eeuw' te verdragen. Zoals de Chinese christenen dat doen, die zich geen zorgen maken voor de dag van morgen, omdat ze hun halsspieren uitrekken naar de dag van Christus' terugkomst! Ze worden zwaar vervolgd, maar hun grootste zorg is: hoe kan ik mijn medemensen helpen redden

van de eeuwige dood? Enkele jaren geleden bezocht Aad Kamsteeg een aantal Chinese huisgemeenten. Die reis vormde het begin van zijn 'kleine opwekking' onder de lezers van het Nederlands Dagblad. Kamsteeg sprak in China ook met ds. Samuel Lamb, die 22 jaar van zijn leven in gevangenissen, werkkampen en een kolenmijn heeft moeten doorbrengen. Lamb zegt: „God heeft dit lijden gebruikt om de gemeente in China aan te scherpen.” Hij herinnert aan de bijbelwoorden dat „de verdrukking volharding uitwerkt, en de volharding beproefdheid, en de beproefdheid hoop”. Zeker, hij weet dat niet elke christen met lichamelijke vervolging te maken krijgt. „Maar als een kind van God een toegewijd leven wil leiden... Als een gelovige niet op jacht wil gaan naar aardse schatten... Dan zal hij ook leren wat zelfverloochening is... Wat het is Christus te volgen... Waarheen Hij ook gaat.” Lamb sprak met Kamsteeg over de verschillen tussen christenen in China en in het westen. Hij weet dat elders velen mooie huizen hebben en in dure auto's rijden. „God zegene hen. Maar wij zijn niet jaloers. Wij bidden dat in hun leven wereldse rijkdom nooit de plaats van geestelijke rijkdom zal innemen. Zoek eerst het Koninkrijk van God, zegt de Here Jezus. Daarom is het net zo verkeerd om over armoede te klagen, als in je leven overvloed als het allerbelangrijkste te beschouwen. En weet u: Niet alleen in China, maar over de hele wereld moeten Gods kinderen zich voorbereiden op de wederkomst van Christus. Per se geld willen verdienen en je richten op aardse bezittingen, dat is voor ongelovigen⁵.” En die hebben hun loon reeds, zegt Jezus, het ónze komt nog.

De bruid zingt: Kom!

Predikanten en prekende ouderlingen zou ik willen vragen: zet niet alleen uw preken, maar ook uw gebeden onder de spanning van Christus' terugkomst. Mensen léren van de gebeden van hun dominees en nemen daar thuis elementen uit over: bidt dus vaak om Jezus' terugkomst. En laat liederen zingen die zijn terugkomst en het komende Vredrijk beschrijven: niet alleen van die 'zuinige' (zoals gez. 279), maar vooral van die royale, zoals Psalm 72, gez. 262, 281, 288, 291, 296, 297, 298, 299. Vaak gezongen versregels spelen een psychologische rol in het geloofsleven van christenen. Door vaak en veel van Jezus' wederkomst te zingen wordt het verlangen ernaar opgewekt en gevoed. Zingen over zijn dag vormt een oefening in het omhoog kijken en het verwachten van zijn verschijning.

Preken zullen afgedaan hebben, het moraliseren zal verstommen, maar de zang blijft eeuwig. In de eeuwigheid zal eindeloos veel gezongen worden – tussen de bedrijven door. Ik besluit met een lied uit (u voelde het aankomen) de *bundel van Johannes de Heer* (nr. 722), overgenomen in de bundel *Opwekkingsliederen* (nr. 366), dus het lied 'mag' nog steeds: *Kroon Hem met gouden kroon*. We zongen het een paar jaar geleden

Bij alle grote opwekkingen trad de Maranatha-gedachte steeds naar voren

met z'n allen voor de ambassade van Iran aan de Haagse Duinweg. De derde strofe luidt:

*Kroon Hem, de Vredevorst!
Wiens macht eens heersen zal
van pool tot pool, van zee tot zee.
't Klinkt over berg en dal!
Als alles voor Hem buigt
en vrede heerst alom,
wordt d'aarde weer een paradijs.
KOM, HERE JEZUS, KOM!*

Noten

1. Dr. A. van der Hoeven: *De karakteristiek van de vier Evangelien*, blz. 10/11.
2. De voorgaande artikelen in deze serie waren:
 - *Het einde van het hiernamaals* (Opbouw nr. 1)
 - *De Maranatha-boodschap van Joh. de Heer* (Opbouw nr. 3)
 - *Maranatha! Hoe blijf ik 'bij de tijd'?* (Opbouw nr. 5)
3. Drs. Domus Elsmann: *Johannes de Heer, Evangelist in het licht van de wederkomst*, blz. 114/115 (ook de volgende citaten zijn op deze bladzijden te vinden).
4. Voor wie de voorgaande artikelen niet gelezen heeft: 'Maranatha' is een Aramees woord, dat 'Onze Heer, kom' betekent (1 Kor. 16:22).
5. Aad Kamsteeg: *China, een uitslaande brand*.

Persschouw

Als alles anders wordt...

„Als je veertig bent, ga je meer dan vroeger aan je dood denken”, liet de man zich ontvallen. Die woorden werden gezegd tijdens een verjaardagsvisite waarbij het feestelijk en vrolijk toeging. De jarige was veertig geworden. En hij knikte bevestigend op die uitspraak. Velen van omtrent de veertig hebben die ervaring. De dood komt

Voor de kinderen

Nadat het land 40 jaar rust had gekregen deden de Israëlieten weer wat kwad was in de ogen van de Here. Hierover gaat het in het volgende jeugdhoekeje. Bij elke vraag vind je twee antwoorden, maar er is er maar één goed. Welk antwoord is goed? Als je het echt niet weet kun je de oplossingen vinden in Richteren 6.

1. De Here gaf het volk Israël over in de macht van...
 - a. Moab
 - b. Midian
2. Wat was Gideon, de zoon van Joas, aan het doen toen de Engel bij hem kwam?
 - a. Druiven aan het uitpersen in de wijnpers.
 - b. Tarwe aan het uitkloppen in de wijnpers.
3. Waarom deed hij dat?
 - a. De vijanden roofden alles en er was honger in het land.
 - b. De druiven waren rijp en moesten geperst worden.
4. Geloofde Gideon direct dat de Engel van God kwam?
 - a. Nee, hij wilde een teken.
 - b. Ja, hij geloofde het.
5. Wat moet Gideon doen met het altaar van Baäl en de gewijde paal die erbij stond?
 - a. Een offer brengen voor de Here op het altaar van Baäl.
 - b. Omver halen en een stier offeren voor de Here met het hout van de gewijde paal.
6. Waarom brak hij het altaar des nachts af en niet overdag?
 - a. Hij was bang voor zijn familie en de mensen van de stad.
 - b. Overdag had hij geen tijd.
7. Wat voor antwoord gaf de vader van Gideon toen de mannen van de stad Gideon wilden doden?
 - a. Als Baäl een god is moet hij maar voor zichzelf strijden.
 - b. Gideon is te jong, laat mij maar voor hem sterven.
8. Geloofde Gideon nu dat de Here het volk door zijn hand wil verlossen?
 - a. Nee, hij wil toch nog een teken.
 - b. Ja, hij vraagt God wat hij moet doen.
9. Wat gebeurde er met het eerste vlies dat Gideon op de dorsvloer legde?
 - a. Het vlies was droog en de grond eromheen nat.
 - b. Het vlies was nat en de grond eromheen droog.

De uitspraak van de paaspuzzel was van de hoofdmann en zijn soldaten en deze was: Waarlijk, dit was een Zoon Gods.

G. Wijkhuizen-van Vuuren

dichterbij en je wordt daarbij bepaald. Maar na tien minuten was het gesprek al bij een heel ander station. De jarige voelde zich kerngezond en de gasten verging het niet minder. Om bij een gezellige ontmoeting als een verjaardagspartij je in het onderwerp van de dood te verdiepen, moet je als spraakmaker wel dominee of begrafenisonder-nemer zijn. Er vallen aantrekkelijker onderwerpen te bedenken.

De klop op de deur

Hij was om en nabij de veertig en hij genoot van het leven. Een eigen bedrijfje, een vrouw van wie hij hield met heel zijn hart, kinderen: wat wil een mens nog meer? Er moest hard gewerkt worden en hij maakte veel meer uren

dan kantoormensen doen. Maar als je bedrijf je lief is en als werken je in het bloed zit en als jaar op jaar de baten het van de lasten winnen, dan kun je immers dankbaar en tevreden zijn! En als je van huis uit optimistisch gestemd bent en het met je familie en vrienden heel goed kunt vinden, dan is het leven rijk en blij. Toch kun je niet meer alles hebben als je veertig bent, ontdekte hij bij zichzelf. Hij was 's avonds, verbeelde hij zich, vermoeder dan vroeger het geval was. En laatst, toen zijn dochter een stoeipartijtje met hem wilde beginnen, had hij gezegd: „Nee meid, daar is vader te moe voor.” Vooral op zondag daalde de moeheid als een wolk op hem neer. Zijn vrouw zag het ook en zei: „Ga dan op zondagmiddag een uur

tje slapen!" Met een verlegen glimlach volgde hij haar raad op. Het uurtje duurde bijna drie uur. En op een mid-dag, midden onder het werk, moest hij een poosje op het bankje naast de schuurdeur zitten. Zijn ogen zagen uit over de verre velden, maar hij zag iets anders. Was het voor een man van veertig wel normaal om erbij te gaan zitten als overal nog werk lag te wachten? 's Avonds bij het naar bed gaan was zijn vrouw nog even in de keuken bezig. Stiekem sloop hij de douchecel binnen waar de weegschaal stond. Twee kilo lichter dan een paar maanden geleden? Die nacht staarden zijn ogen in de duisternis....

De weg was lang, de weg was kort
Liefde ziet scherp. Het was zijn vrouw al wekenlang opgevallen dat haar man niet meer de vrolijke fluit van vroeger was. En hield hij vroeger ook niet van zingen? Dat was er ook niet meer bij. Had hij iets onder de leden? Na enig aandringen kreeg ze hem zover: hij zocht de dokter op. De huisarts onderzocht hem, stelde een paar vragen en schreef toen de bekende brief. Een week later begon de internist zijn onderzoek en zei aan het eind: „Ik zou u een poos willen opnemen. Er zijn een paar dingen die we moeten bekijken. Ik kan nu natuurlijk nog niets zeggen.” Wat gaat er door je heen als de zuster je koffertje overneemt en je samen met je vrouw achter haar aanloopt? Het ruikt hier anders dan thuis. De gezichten om je heen zijn je vreemd. Zelfs het daglicht is anders dan thuis. En je bent nog maar net in de ziekenkamer of iemand duwt een naald in je arm voor een bloedmonster. Je bent begonnen aan de lange weg. Aan de weg die zo kort is. En weer staren je ogen in de duisternis van de nacht. Waar gaat dat heen?

Drie weken later

De telefoon rinkelt. Bijna gedachtenloos neem je de hoorn van de haak: „U spreekt met Kwast.” ... „Ja mevrouw, hebt u nader bericht over uw man gekregen?” „Heeft de internist dát vanmiddag tegen uw man gezegd?” ... „Dan ga ik vanavond na de catechisatie nog naar hem toe. Morgen in de loop van de dag kom ik wel bij u langs.” Die avond rijdt je naar het ziekenhuis in de stad. De man heeft vandaag zijn doodvonnis te horen gekregen. Je bent veertig en dan zegt de dokter tegen je: „We blijven ons best doen maar het ziet er erg zorgelijk uit.” Ik kan de dood niet zetten. Hij is een vervloekte indringer, vooral als hij komt om mensen midden uit het leven weg te

halen. Ik heb geen goed woord voor hem over. Hij is een beest, een zwart verderf, een vernielzuchtig monster. Hij scheurt mensen uiteen. Hij vertrap menselijk geluk. Hij grist weg wat ons lief is.

We gaven elkaar de hand. Hij probeerde te glimlachen. Ik ging zitten en durfde niets te zeggen. Er zijn uren waarin je als pastor alleen maar mag luisteren. Het waren brokstukken van zinnen. Zijn ogen waren nat. Hij zei: „Ik heb het al veel langer gewéten.” Toen bleef het heel lang stil. Hij had het al geweten toen hij midden in de middag op een bankje naast de schuurdeur zat en over de verre velden uitkeek. Toen had hij het met God en met zichzelf moeten uitvechten, helemaal alleen! Die avond bestond mijn enige bijdrage tot het gesprek in de voorlezing van een psalmvers:

„Wanneer ik wakend in de nacht mijn geest bij U, Heer, laat vertoeven, dan mag ik weer uw goedheid proeven uw hulp wordt nooit vergeefs verwacht. Waar zich uw vleugels breed ontvouwen, zing ik mij van mijn zorgen vrij. Mijn ziel, Heer, is u zeer nabij, door uw hand word ik vastgehouden.”

Voorbij de laatste bocht

Enkele weken daarna was hij weer thuis. Het was een zucht van diepe vrede die hij slaakte. Hij zou thuis mogen zijn in de laatste maanden van zijn leven. Het zijn maanden van intense dankbaarheid en van diepe weemoed geworden. Alles was anders geworden. Hij zag zijn vrouw, hij zag zijn kinderen, hij zag zijn bedrijf met de ogen van iemand die voor altijd op reis gaat. Elke wandeling die hij maakte, was iets korter dan de vorige. Elke ontmoeting met familie en vrienden was korter dan de vorige. De vermoeidheid groeide als een klimop. Elke dag heb ik hem even opgezocht. Soms wilde hij vertellen van het mooie en gezegende leven waarvan hij volop had genoten. Of van zijn bedrijf dat hij stukje bij beetje had opgebouwd. Of van zijn vrouw en kinderen die hem meer dan ooit lief waren. Maar het was of zijn ogen af en toe al de andere oever zagen. Hij was gereed om met God mee te gaan. Innerlijk had hij al afscheid genomen. In al de smartelijkheid van de ziekte die hem meer en meer overmeesterde, was hij een getroost mensenkind. Zijn pastor hoefde tegen een bezoek bij hem geen dag op te zien, omdat de Goede Herder zelf de leiding had genomen. Er was een vreemde en aangrijpende sfeer waarin verdriet en weemoed doorkruist werden door hoop en inzicht. Zo is het einde gekomen en over de

laatste dagen, de laatste uren verbiedt de piëteit mij te schrijven. Maar een man ging heen, geestelijk ongebroken, midden uit het leven naar een toekomst waarvan hij in het geloof overtuigd was. Ik blijf erbij dat ik de dood niet zetten kan. Maar als wij een mensenkind voor de poorten van de dood moeten loslaten, is de Grote Andere allang bij hem.

L.H.K.

Dit stuk werd gepubliceerd in de 'FRIESE KERKBODE', weekblad van de gereformeerde kerken in Friesland. Het stond in het nummer van 21 november 1980. Dat is al een hele tijd geleden, maar het is nog steeds actueel. Ds. L.H. Kwast heeft het geschreven. Hij was destijds eindredacteur van bovengenoemd kerkblad en woont nu als emeritus-predikant te Leeuwarden. Hoe vaak ik dit artikel gelezen heb weet ik niet meer. Maar steeds word ik diep ontroerd. Het is voor mij een kleinood geworden, dat ik koester. Via ons blad wil ik u nu deelgenoot maken van de intense vertroosting, die uit de beschrijving van dit ingrijpende gebeuren op ons afkomt. Lectori Salutem! Dat betekent: De lezer heil!

O. Mooiweer, Enschede

Kerkenieuws

Beroepen/Intrede/Afscheid

Beroepen: door Alphen aan den Rijn: ds. J. de Jonge te Hengelo

Aangenomen: naar Alphen aan den Rijn: ds. J. de Jonge te Hengelo

Intrede: ds. P.A. Strating doet 13 april intrede in Rijswijk na bevestiging te zijn door ds. W. Smouter van Breukelen. Bevestiging in de morgendienst, negen uur in het eigen kerkgebouw, Oranjestraat 62. Intrede in een gecombineerde dienst met de CGK. Plaats: Koningskerk, Bruijnings Ingenhoeslaan 2 in Voorburg. Aanvang half vijf.

Afscheid: dr. W. Janse heeft op 30 maart afscheid genomen van Oegstgeest in verband met zijn benoeming aan de RU te Leiden.

Ds. P.A. Strating neemt op 6 april (om 9.30 uur in Katwijk) afscheid van de gemeenten van Katwijk en Lisse.

Overig nieuws

Samenwerkingsoverleg CG/NG Kerken

De Christelijke Gereformeerde Kerken en Nederlands Gereformeerde Kerken die plaatselijk samenwerken ontmoeten elkaar van tijd tot tijd om elkaar te

bemoedigen en van elkaars ervaringen te leren. Het gaat om informeel overleg en niet om een kerkelijke vergadering. De kerken nemen deel aan dit overleg met één à twee vertegenwoordigers. Alle kerken die plaatselijk nauw samenwerken zijn welkom. Het eerstvolgende overleg vindt plaats op 17 april 1997 om 19.30 uur te Nieuwegein in het gebouw Oosterlichtcollege, Kamperveste 1. Meer informatie: S. Huizinga, tel. 026 3813032.

Regiovergadering Amsterdam/Haarlem dd. 21 maart 1997

Br. A. Wattél opent namens de roepende kerk van Heemstede/Haarlem de vergadering. Br. K.R. Veenhof doet verslag van de Raad van Toezicht en Advies van de TSB. Er is goede voortgang in het werk. Een informatiebulletin zal weer gaan verschijnen, meer dan ooit studeren studenten aan verschillende instellingen. Een punt van zorg is de vraag of er ook in de toekomst voldoende kandidaten zullen afstuderen. Hier ligt een taak voor de plaatselijke kerken. De verplichte stage is in gang gezet. Onderstreept wordt het belang van een door de regio aan te wijzen mentor voor beginnende predikanten. Omgezien wordt naar opvolgers voor twee aftredende begeleiders. Een aparte commissie buigt zich over de toekomst van de opleiding. De regiocommissie die contact houdt met gemeente De Hoeksteen te Amsterdam-Noord doet verslag. Men is positief. Met name de integratie van de gemeente in het kerkverband moet nog groeien. Ds. N. Viss stelt de band met de kerken op prijs. De leden van de regio aanvaarden het door de LV aanbervolen ondertekeningformulier met als PS de toevoeging: *Alleen de kerkenraad heeft de bevoegdheid te schorsen conform art. 30 AKS.* Wat de financiële support van br. F. Wijland van De Hoeksteen betreft heeft de commissie steunbehoevende kerken, na positief advies van de regio, ondersteuning toegezegd. Verschillende kerken doen verslag van voor spoedige samenwerking of samenspreking met CGK en GKV, en in het geval van Amsterdam-TZW ook met de NH Jeruzalemkerk in Amsterdam-West. De Hoeksteen geeft ter overweging als kerken aanwezig te zijn in de nieuw te bouwen wijk IJburg te Amsterdam. Amsterdam-C. deelt mee dat zij, na uitvoerig gesprek binnen de gemeente, voorlopig niet overgaat tot het roepen van vrouwelijke ouderlingen.

Opnieuw wordt de wenselijkheid van een regio-scriba onder de aandacht gebracht. G.J. Zwarts, assessor h.t.

Regiovergadering Enschede-Zwolle d.d. 13 maart 1997

Namens de roepende kerk van Enschede-Zuid heet ds. J.M. Mudde iedereen van harte welkom. Welkom werden geheten ds. W. Borgdorff, die voor de eerste keer op de vergadering is, en de beide broeders J.H. ter Mors en H.J. Oldegberts die zijn afgevaardigd namens de beide Chr. Geref. Kerken van Enschede. Verder stond ds. Mudde nog even stil bij het overlijden van br. Vrijmoeth. Vervolgens werd de kerk van Nijverdal gefeliciteerd met de mooie uitbreiding van hun nieuwe kerkgebouw. *Constituering van de vergadering:* Ds. J.M. Mudde preses, zr. R. Pieffers als scriba en br. R.J. Niemeijer als assessor. *Ingekomen stukken:* Brief van Zwolle II betreft attestatie van leden naar niet-erkende kerken. Hier werden diverse voor- en tegenargumenten besproken. De scriba gaf een kort verslag over de regio-contracta betreffende de overkomst van ds. W. Borgdorff naar Enschede-Noord. Ds. W. Borgdorff maakte melding van zijn bezoek aan de vergadering van de classis van de Chr. Geref. Kerken in Apeldoorn die hij en ds. J.M. Mudde hebben bezocht. *Benoemingen:* Ds. W. Borgdorff wordt door de regio benoemd als lid van de Raad van Toezicht en Advies van de TSB voor de regio Enschede-Zwolle. *Voorstel omslagstelsel, vaste bijdrage kerken aan het Landelijk Verband.* Er zal door de regio, voortaan bij de behandeling van de stukken zelf er meer aandacht aan worden besteed. *Voorstel richtlijnen Traktementen van Predikanten.* Er zal namens de regio een brief gaan naar de Landelijke Vergadering om hieraan aandacht te besteden. *Vraag van Enschede-Zuid betreffende Interkerkelijke Dovenpastoraat:* Ds. J.M. Mudde geeft een verder uitleg hierover. De kerken krijgen binnekort verdere informatie. *Ondertekeningformulier voor predikanten:* Het nieuwe ondertekeningformulier voor predikanten zoals door de Landelijke Vergadering in Apeldoorn opgesteld zal in het vervolg worden gebruikt. Geen der kerken maakt gebruik van de rondvraag naar art. 37 AKS.

Onder
andere(n)

Oprichting vereniging 'jonge' weduwen/weduwenaars

Op DV zaterdag 12 april wordt in de Elimkerk, Waterdaal 1 te Amersfoort, de oprichtingsvergadering gehouden van de vereniging voor 'jonge' weduwen en weduwenaars *Samen alleen*. 's Middags zal er in gespreksgroepen worden nagedacht over het onderwerp *Geloven alleen*. De vereniging i.o. richt zich met name op hen die (jonge) kinderen hebben en op hen die op jonge leeftijd alleen zijn komen te staan. De oprichting zal worden gedaan door de heer G. van den Berg, directeur NPV. De lezing wordt verzorgd door ds. P. den Butter. De dag begint om 10.30 uur, rond 16.00 uur is de sluiting. Kinderopvang is aanwezig. Informatie 0318 547888.

Eerste ontmoeting ERO

Op zaterdag 5 april hoopt Evangelisch Reformatorisch Ontwaken een eerste openbare bijeenkomst te houden in het kerkgebouw aan de Parkstraat in Velp. De zaal is open om 10 uur, aanvang van de bijeenkomst om 10.30 uur. Sprekers: ds. H.J. Hegger en Feike ter Velde. Thema: *Laat ons wegen onderzoeken en doorzoeken en laat ons weerkeren tot de HERE (Klaagl. 3:40).*

Landelijke conferentie Contact Orgaan Gereformeerde Gezindte

Het Contact Orgaan Gereformeerde Gezindte wijdt de jaarlijkse landelijke conferentie aan het thema: *Geen kerkmuren voor gemeenteleden?* De bijeenkomst zal DV gehouden worden op vrijdagmiddag en -avond 25 april in De Aker te Putten. Sprekers zullen zijn dr. A. Noordegraaf met als onderwerp: *Gemeente, ambt en kerkmuren*.

De heer P.A. Bergwerff, hoofdredacteur Nederlands Dagblad, spreekt over: *Invloed van de media op kerkmuren*.

's Avonds zullen de beide inleiders onder leiding van ds. D. Quant met de belangstellenden in discussie gaan. De bijeenkomst begint om drie uur en eindigt om negen uur. Om ongeveer vijf uur is er een pauze met de mogelijkheid deel te nemen aan een koffietafel. In dat geval graag f 22,50 overmaken op giro 454.31.94 t.n.v. penningmeester COGG te Apeldoorn.

